

Innst. S. nr. 307

(2000-2001)

Innstilling fra kommunalkomiteen om kommune, fylke, stat - en bedre oppgavefordeling

St.meld. nr. 31 (2000-2001)

Til Stortinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

I meldingen vises det innledningsvis til at Oppgavefordelingsutvalget, oppnevnt ved kongelig resolusjon 5. juni 1998, avga sin utredning, NOU 2000:22 Om oppgavefordelingen mellom stat, region og kommune, til Kommunal- og regionaldepartementet 3. juli 2000. Utvalget hadde tilrådinger om utøvelsen av statlig styring, om organiseringen av det regionale nivå og om enkeltpørsmål angående oppgavefordelingen som ikke er knyttet til organiseringen av det regionale nivå. Hovedpunktene i Oppgavefordelingsutvalgets utredning er nærmere beskrevet i vedlegg 1 i meldingen.

Regjeringen foreslår i høringsnotat av 18. januar 2001 fra Sosial- og helsedepartementet at staten bør overta ansvaret og eierskapet til de fylkeskommunale sykehusene og øvrige virksomheter innen spesialisthelsetjenesten. Siktemålet med reformen er å skape enklere og klarere ansvarsforhold i spesialisthelsetjenesten og dermed et grunnlag for bedre helsetjenester. Sykehusreformen er kort beskrevet i kapittel 4 i meldingen.

Sametingets myndighet og posisjon i norsk forvaltning må ses i sammenheng med ansvars- og oppgavefordelingen mellom stat, fylkeskommune og kommune. Dette spørsmålet vil bli drøftet i prinsippmeldingen om norsk samepolitikk som etter planen skal legges frem senere i år, og omtales av den grunn ikke i meldingen.

1.2 Komiteens generelle merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Berit Brørby, Odd Eriksen, Aud Gaundal, Einar Johansen og Leif Lund, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg, fra Høyre, Sverre J. Hoddevik og Erna Solberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn

Andersen og Lodve Solholm, fra Senterpartiet, Magnhild Meltveit Kleppa, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til meldingen og forslagene som tas opp.

Komiteen har merket seg at meldingen avgrenser mot Sametingets myndighet og posisjon i norsk forvaltning, og viser i den forbindelse til at Regjeringen har varslet en egen prinsippmelding om norsk samepolitikk senere i år.

Komiteen viser til Ot.prp. nr. 66 (2000-2001) helseforetaksloven, vedrørende statlig overtakelse av spesialisthelsetjenestene, som behandles i Stortinget parallelt med denne meldingen. Temaet vil således ikke bli behandlet i detalj i denne innstillingen.

Komiteen viser til at offentlig sektor er velferdsstatens plattform i Norge. Offentlig sektor er gitt en særlig viktig oppgave som fordelingspolitisk virkemiddel.

Komiteen understreker at fornyelse av offentlig sektor er avgjørende for å vedlikeholde og få oppslutning om velferdssamfunnet. Vi må skape systemer som gir bedre bruk av ressursene og derigjennom mer velferd for pengene det offentlige rår over.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er av den oppfatning at Regjeringens forslag til endringer i ansvars- og oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene er en sentral og viktig del av fornyelsen.

Komiteen ser det som nødvendig å fornye, effektivisere og omstille offentlig forvaltning slik at den fungerer i forhold til befolkningens behov, samt bedre ivaretar samfunnsøkonomiske hensyn.

Komiteen har som utgangspunkt at innbyggerne må settes i sentrum. Komiteen mener at for å nå dette målet må mest mulig myndighet og oppgaver desentraliseres til kommunene, som er det viktigste

ledd i tjenesteproduksjonen i forhold til den enkelte bruker. Ansvar for beslutninger og oppgaveløsning må flyttes nærmest mulig dem det gjelder.

Komiteen forutsetter at Regjeringen konkretiserer nærmere hvilke oppgaver som kan/bør overføres til kommunenivået.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Regjeringens langtidsprogram St.meld. nr. 30 (2000-2001) hvor det heter:

"Kommunene er den primære velferdsprodusenten i offentlig forvaltning. Regjeringen ser det som viktig å satse videre på en desentralisert velferdsutvikling, der kommunene fortsatt vil spille en hovedrolle. (...) Regjeringen vil også vurdere å desentralisere andre oppgaver og myndighet til kommunene. Ved økt desentralisering av oppgaver og myndighet, er det viktig at kommunene på en god måte makter å løse sine oppgaver. Med det store ansvaret kommunene har for tjenesteytingen til befolkningen, blir en av de mest sentrale utfordringene i forvaltningsutviklingen å sikre at kommunene blir konkurransedyktige leverandører av tjenester til befolkningen."

Komiteen peker på at lokale myndigheter har best kunnskap om lokale behov, slik at desentralisering vil fremme effektiv ressursutnyttelse og samtidig fremme et likeverdig tjenestetilbud. Komiteen er av den oppfatning at sterk statlig detaljstyring av kommunene ikke gir et likeverdig tjenestetilbud, men snarere kan øke forskjellene. Gjennom desentralisering av oppgaver og myndighet kan vi ha mulighet til å revitalisere lokaldemokratiet. Komiteen mener innbyggernes interesse for og deltakelse i lokalpolitikken vil øke, dersom kommunene gis bedre rammebetingelser for å drive politikk, det være seg ressurser, myndighet, frihet og handlingsrom.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at en rekke offentlige oppgaver er kommuneoverskridende eller regionale. Flere oppgaver kan blant annet av hensyn til stordriftsfordeler løses mest effektivt med et større befolkningsgrunnlag enn det mange kommuner har. Flertallet viser til at Regjeringen foreslår oppgavene løst dels gjennom å bevare et folkevalgt regionalt nivå og dels gjennom interkommunalt samarbeid som et nyttig supplement. Flertallet slutter seg i den forbindelse til Regjeringens mål om å stimulere til at kommunene utnytter muligheten for interkommunalt samarbeid, også når det gjelder samarbeid om forvaltningsoppgaver. Flertallet vil vise til at det allerede i dag eksisterer slikt formalisert interkommunalt samarbeid flere steder i landet, og viser til de gode erfaringer en har gjort med slikt samarbeid.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk

Venstreparti vil vise til at det er behov for et regionalt folkevalgt forvaltningsnivå som kan drive fram god regional politikk, velferdsløsninger med lokal tilpassing og være samarbeidsforum for regionale saker. Statlig politikk kan ikke overta denne rollen på en vellykket måte. Interkommunalt samarbeid kan heller ikke erstatte behovet for et regionalt folkevalgt nivå. Det er viktig at ikke flere og flere store beslutninger og samarbeidsløsninger som omfatter mange kommuner, blir løftet ut av kommunale budsjetter og løst i mer uformelle samarbeidsorgan som ikke er under direkte folkevalgt styring. Dette vil undergrave lokaldemokratiet og pulverisere ansvaret for beslutninger som skal fattes.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Regjeringen i meldingen kommer inn på at dagens oppgavefordeling på regionalt nivå ikke legger godt nok til rette for en helhetlig politikk for fylkene, da sektorer av betydning for samfunnsutviklingen i fylket i større grad må sees i sammenheng. Flertallet viser til at Regjeringen i den forbindelse foreslår at fylkesplanen må gjøres mer forpliktende og at beslutninger i innsigelsessaker bør ligge hos fylkeskommunene. Flertallet er enig i dette, men vil understreke at kommunene skal gis rett til å anke avgjørelsen inn for miljødepartementet. Dette departementet kan fortsatt kalle inn planer i særskilte tilfeller på eget initiativ eller på vegne av andre departementer eller kommuner.

Flertallet viser til at Regjeringen ikke går inn for tvangssammenslåing av fylker og slutter seg til det.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti, understreker videre at det må legges inn økonomiske virkemidler for fylkeskommuner som ønsker å slå seg sammen frivillig og slutter seg således til Regjeringens anbefalinger og forslag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at viktige oppgaver innenfor fagområdene miljø og landbruk fortsatt må utføres innenfor helt klare nasjonale rammer. Flertallet vil understreke viktigheten av dette og vil komme nærmere inn på dette under de relevante kapitler.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener de offentlige oppgavene må ha en forankring i folkevalgte organer som sikrer at innbyggerne gis reell myndighet og ansvar gjennom deltakelse, innsyn og medvirkning. Disse medlemmer vil peke på at løsningene som velges må underbygge og stimulere demokratiet slik det kommer til uttrykk i våre tradisjoner.

Disse medlemmer ser det som viktig at oppgavene styres og løses på lavest mulige hensiktsmessige nivå slik at det gir nærhet for brukeren og lokalbefolkningen kan ha innflytelse over utformingen av egen region, distrikt og lokalområde. Disse medlemmer mener samtidig at beslutningsmyndighet og makt må avgis oppover i samfunnet der det er oppgaver som de mindre enheter i samfunnet ikke kan løse på egenhånd eller hvor det kan finnes en bedre løsning innenfor en større geografisk enhet.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at de løsninger som velges må sikre rettsvern for innbyggerne. Disse medlemmer ser det som viktig å ha tydelige ansvarslinjer. Disse medlemmer vil peke på at løsningene som velges må gi likeverdige livsvilkår i hele landet.

Disse medlemmer mener at det fortsatt må være tre folkevalgte nivåer; stat, region og kommune. Det må være direkte valg til regionnivået. Regionen må gis status og myndighet som stimulerer innbyggerne til engasjement og deltakelse i valg.

Disse medlemmer mener at de offentlige sykehusene fortsatt må eies og styres på regionsnivå. Disse medlemmer mener videre at den regionale statsforvaltningen må samles under ledelse av statens øverste embetsmann i regionen. Disse medlemmer vil peke på at den regionale statsforvaltnings oppgaver bør være tilsyns- og kontrolloppgaver, samt veiledning i forhold til lov- og regelverk. Disse medlemmer ser det som viktig at utøvende oppgaver overføres til regionnivået.

Disse medlemmer ser det som viktig at innretningen på og bruken av statlige styringsmidler overfor kommunesektoren må bygge på tillit og respekt mellom forvaltningsnivåene. Disse medlemmer mener at statens bruk av detaljregulerende virkemidler må reduseres betraktelig og rapporteringen fra kommunesektoren må reduseres.

Disse medlemmer vil vise til at Stortinget fordeles økonomiske midler mellom stat, region og kommune.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at regionnivå og kommunenivå må være sikret et trygt økonomisk fundament for de pålagte oppgavene. Det ansvar som pålegges nivået, må forutsettes tilførsel av tilstrekkelige økonomiske midler for oppfølging av korresponderende oppgaver. Disse medlemmer ser det som viktig at konsultasjonsordningen videreføres.

Disse medlemmer mener regionnivået må få styrket sin stilling i forhold til i dag. Regionnivået må ikke bli et rent forvaltningsorgan.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ønsker å utvikle konsultasjonsordningen i retning av reell forhandlingsrett for kommunesektoren.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er enig med Regjeringen i at oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene må ta hensyn til at ansvaret for en tjeneste skal ligge så nær mottakeren som mulig. I tillegg mener disse medlemmer at fornyelsen av offentlig sektor må frigjøre ressurser fra administrasjon og byråkrati til faktisk tjenesteyting.

Disse medlemmer mener Regjeringens opplegg til oppfølging av oppgavefordelingsutvalget i St.meld. nr. 31 (2000-2001) ikke følger disse hovedhensynene. Disse medlemmer mener det er åpenbart at Regjeringen har lagt til side fornyelsesprosjektet sitt pga. indre motstand i eget parti. Den prinsipielle behandlingen av oppgavefordelingen for årene fremover kunne skapt grunnlag for en reell styrking av lokalt selvstyre i kommunene, fjerning av unødvendige byråkratioppgaver og mer ressurser til tjenesteyting. Det gjør ikke forslagene i denne meldingen. Meldingen fremstår som en flikking på dagens oppgavefordeling etter at den tyngste oppgaven til dagen fylkeskommuneansvaret for spesialisthelsetjenesten blir overført til staten. Til tross for at Regjeringen verbalt uttrykker at dette skal være en desentraliseringsreform, er realiteten at forslagene svekker det direkte lokalselvstyret i kommunene gjennom å tillegge fylkeskommunen en overkommunerolle på flere områder, som vil skaper nye konflikter og dobbeltarbeid. Den høyttanking om mer radikale reformer og forsøk på visjonær nyteknikk knyttet til forenklinger og omorganiseringer som fremtredende arbeiderpartirepresentanter fremsto med i opposisjon er forsvunnet som dugg for solen. Denne høyttanking var utgangspunktet for at Høyre på ny fremmet forslag, og som Fremskrittspartiet støttet, om å utvide Oppgavefordelingsutvalgets mandat til også å utrede en 2-nivå modell og fremtiden til fylkeskommunen i Dokument nr. 8:16 (1999-2000) og som dannet grunnlag for tilleggsmandatet til Oppgavefordelingsutvalget.

Endringene i oppgavefordelingen som foreslås av Regjeringen i dette dokumentet synes å være styrt ut fra at man skal ha et politisk valgt regionalt nivå og så må oppgavens løsning tilpasses dette, og ikke at man har vurdert hvordan hver enkelt oppgave løses best.

Disse medlemmer viser til at fylkeskommunen ble opprettet først og fremst som et forvaltningsnivå som skulle løse oppgaver/tilby tjenester som var felles for en rekke kommuner, og at den var basert på en mer direkte politisk styring av tjenestene fordi finansieringssystemene ikke var brukerbaserte. Disse medlemmer vil vise til at det har skjedd en utvikling i styringsprinsippene for tjenesteproduksjon i det offentlige siden 70-tallet. Blant annet ble det på 90-tallet klart for et politisk flertall på Stortinget at finansieringsmodellene for sykehusene måtte endres for å få et større fokus på behandling av pasienter. Etableringen av ISF-ordningen har bidratt til at det er naturlig å flytte ansvaret for helsesektoren over på staten slik at de som faktisk påvirker ressursbruken også har det

reelle ansvaret for tjenesten. Selv om ansvaret overføres til staten er totalvirkningen av reformene i helse-sektoren de senere årene en større brukerorientering og derved en desentralisering gjennom å gi den enkelte pasient en større valgfrihet. Fylkesgrensene er ikke lengre et hinder for å bli behandlet. Pasienttetter-spørse-len og finansieringssystemet styrer ressursbruker, fylkeskommunene kunne i liten grad påvirke sine egne utgifter. Denne enkeltendringen medfører at det klart var et behov for å revurdere hele fylkeskommune-etab-leringen.

Etter disse medlemmers mening ville en forvaltningsreform hvor fylkeskommunen nedlegges og hvor hovedtyngden av oppgavene ble overført til kom-munene, mens spesialisthelsetjenesten og enkelte deler av samferdsel flyttes til staten, gitt en mulighet til å sanere unødvendig dobbelt arbeid, kuttet ut en hel del av det unødvendig planarbeidet som i dag gjennomfø-res, fjerne svarteperspill mellom nivåene og styrket kommunenes rolle betydelig.

Disse medlemmer vil understreke at i et land med 4,5 millioner innbyggere som har mangel på arbeidskraft som en av sine største utfordringer, burde forenklinger i administrasjon og styringssystemer være høyt oppe på prioritetslisten. Ikke flere planleggere og mer papirflytting. Fylkeskommunen har i en rekke år slitt med at velgerne har liten interesse og gir forvalt-ningsnivået liten legitimitet. For mange fremstår det som produsent av forsinkelser og grenser, dette vil for-sterkes med de endringer som legges opp av Regjerin-gen vil dette bildet bli forsterket.

Disse medlemmer vil derfor anbefale at man går en helt annen vei gjennom forenkling av det offent-lige og styringssystemer som er brukerorientert. Det kan gjøres gjennom å avvikle det regionale folkevalgte nivået og fordele ansvarsoppgavene til dagens fylkes-kommuner mellom kommuner og stat. Disse med-lemmer vil understreke at hovedvekten av oppga-vene bør overføres til kommunene. Disse medlemmer mener at dagens kommunestruktur ikke er til vesentlig hinder for å gjennomføre dette. Gjennom interkommunalt samarbeid er det mulig å skape bedre tilpassede samarbeidsløsninger om enkelt-oppgaver enn det dagens fylkeskommunestruktur gjør fordi interkommunalt samarbeid kan være fleksibelt i forhold til å bevege seg over fylkesgrenser og tilpasses at kommunestørrelser og geografi er ulikt i Norge, og at et fast mønster for samarbeid for å løse alle oppgaver sjelden gir de beste løsninger for brukerne.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener oppgavefordelingen i en 2- nivåmodell i hovedsak bør fordeles etter disse linjer:

Spesialisthelsetjenesten

- Totalansvaret for finansiering bør overføres til sta-ten - Høyres holdning til organisering for å oppnå best mulig pasientfokus fremgår av Innst. O. nr. 19 (2000-2001).

Barnevern

- Kommunene bør overta ansvaret for 2. linjetjenes-ten i barnevernet. Det er i dag en nær sammenheng mellom 1. og 2. linjetjenesten og samordningen bør bli bedre. Det vil være mulig å få bedre sam-ordning gjennom at kommunene får hele ansvaret. På dette område er det i dag tendenser til et svarte-perspill mellom forvaltningsnivåene som ikke tje-ner barna.

Rusmiddelomsorg og tannhelsetjenesten

- Deler av rusmiddelomsorgen som i dag er et ledd i spesialisthelsetjenesten vil i forbindelse med behandlingen av Innst. O. nr. 118 (2000-2001) flyttes til staten. Når det gjelder ansvaret for fyl-keskommunale tiltak for rusmiddelbrukere etter sosialtjenesteloven, må plassering mellom stat eller kommune og fremtidig organisering av tann-helsetjenesten utredes nærmere i tråd med de merknader som Arbeiderpartiet og Høyre har i samme innstilling.

Videregående skoler

- Ansvaret bør overføres til kommunene. Det må innebære at kommunene har ansvar for at elevene får et tilbud av tilstrekkelig omfang og kvalitet. Det bør etableres et stykkprisfinansieringssystem - hvor det er elevenes valg som avgjør hvor ressur-sene går og hvor elevene fritt kan velge tilbud utenfor egen kommune. Driften av skolene kan tenkes organisert på ulike måter, men ansvaret må ligge i primærkommunen.

Fylkesveier

- Det bør foretas en reklassifisering av både fylkes-veier og riksveier. Ansvaret for fylkesveiene bør gå til kommunene, mens ansvaret for riksveier bør ligge på staten. En slik endring vil medføre et større antall riksveier etter all sannsynlighet.

Kollektivtrafikk

- Ansvaret for kollektivtrafikk bør legges til kom-munene. De større kommunene som fungerer som sentra vil nok overta hele ansvaret selv for trans-port. I mindre tettbygde strøk bør det etableres samordningsorgan f.eks. under statens veikontorer med frivillig delegasjon eller deltagelse fra kom-munene.

Museumsdrift

- Kommunene er best egnet til å overta de museer som har et klart lokalt tilsnitt, mens museer med en riksdekkende funksjon bør være et statlig ansvar.

Kultur/teater for øvrig

- I hovedsak bør ansvaret overføres til kommunene. For knutepunktsinstitusjonene som har delt finan-siering mellom stat, fylke og kommuner vil endrin-gene først og fremst berøre finansieringen. Fylkes-

kommunens finansieringsdel bør her deles mellom stat og kommune.

Kulturminnevern

- Ansvar for praktisk oppfølging av kulturminnevernet bør ligge i kommunene, mens Riksantikvarens faglige rådgivingsfunksjon overfor kommunene bør styrkes når fylkeskommunen nedlegges.

Regional planlegging/næringsutvikling/regionalutvikling.

- Mye av dagens regionalplanlegging kan utvikles og planleggingsbyråkratiet reduseres. Ansvar for arealplanlegging og næringsutvikling etc. bør ligge i kommunene. Ved behov for grenseoverskridende kommunalplanlegging bør man gjennom interkommunalt samarbeid kunne løse felles planbehov og ved konflikt nytte fylkesmannen som megler.

Fylkesmannen

- Flere av de oppgaver som i dag ligger hos fylkesmannen kan i dag delegeres til kommunene både på miljø og landbruksområdet også utover de oppgaver som Regjeringen skisserer i St.meld. nr. 31 (2000-2001): En del oppgaver innenfor landbruksområder som kan utvikles som prisregulering og at færre bruk som omfattes av konsesjonsplikten, samt endringer i jordloven som vil innebære at oppgavene innenfor området landbruk hos fylkesmannen drastisk reduseres.
- Med de lovendringene som skisseres bør det vurderes om fylkeslandbruksstyrene kan utvikles.

I sum ville en slik reform medført en klar desentraliseringsreform, hvor det folkevalgte nivå med sterkest legitimitet i kommunene blir bærebjelken i utviklingen av sitt område.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at det statlige ansvaret for et enhetlig helsetilbud for hele landet er tydeliggjort gjennom statens overtakelse av sykehusene. Tilsvarende stykkprisfinansiering kan innføres overfor videregående skoler. Disse medlemmer ser fylkeskommunen som et kostbart og byråkratiserende mellomledd, uten nødvendig eksistensgrunnlag.

Disse medlemmer mener at med bare 4,5 millioner innbyggere er det kun behov for to forvaltningsnivåer i Norge, det statlige og det kommunale. I en ny forvaltningsstruktur ønsker disse medlemmer en ytterligere satsing på primærkommunene. Gjennom utstrakt interkommunalt samarbeid etter modell fra Finland, og økende kjøp og salg av tjenester mellom kommuner etter modell fra USA, vil kommunene være i stand til å yte de forventede tjenester overfor innbyggerne. I tillegg vil økt bruk av konkurranse og anbud være den beste garanti for kostnadseffektivitet og kvalitet i offentlig tjenesteproduksjon.

Disse medlemmer mener at gjennom statlig finansiering av de sentrale velferdsgodene vil alle innbyggerne i landet få dekket sine behov på en bedre og raskere måte en tidligere. Dette vil også føre til at innbyggerne vil få et likt tilbud uavhengig av hvor i landet de bor og uavhengig av kommunenes økonomi.

Disse medlemmer ser det som viktig å påpeke at fylkespolitikkerne i stor grad er bundet av statlige prioriteringer. Deres eget handlingsrom er sterkt begrenset. Den reelle folkevalgte styringen på regionnivået må derfor etter disse medlemmers syn sies å være minimal. Fylkestingene og de øvrige politiske organene i fylkeskommunen fremstår mer som demokratiske alibi, enn som handlekraftige organ under folkevalgt styring. Det vil etter disse medlemmers syn derfor ikke være noe smertelig tap for demokratiet om disse organene legges ned.

Disse medlemmer vil påpeke at lokaldemokratiet i Norge har sin styrke i primærkommunene. Ved en avvikling av fylkeskommunen blir det derfor viktig at alt interkommunalt samarbeid forankres demokratisk i primærkommunene.

Disse medlemmer vil derfor jobbe for at oppgavefordelingen blir lagt om også i forhold til det Regjeringen har foreslått. Ved en nedleggelse av fylkeskommunen må etter disse medlemmers syn nåværende fylkeskommunale oppgaver fordeles på andre aktører.

En slik fordeling kan gjennomføres etter følgende hovedprinsipper:

- *Sentraladministrasjonen og de politiske organer*
Ved en omfordeling av fylkeskommunens oppgaver og nedleggelse av fylkeskommunens politiske organer vil behovet for sentraladministrasjon falle bort. Dette vil gi betydelige kostnadsbesparelser, landet sett under ett.
- *Helsesektoren (somatikk og psykiatri)*
Som naturlig konsekvens av stadig økende andel innsatsstyret finansiering i helsesektoren, bør de offentlig eide sykehusene og helseinstitusjonene fristilles i selvstendige stiftelser/resultatenheter, som leverer sine tjenester i fri konkurranse med hverandre og private aktører. Inntil slik fristilling kan finne sted bør staten overta eieransvaret for de fylkeskommunalt eide sykehusene og helseinstitusjonene. Ordningen med innsatsstyrt finansiering videreutvikles slik at stykkprisprinsippet fullt ut blir gjort gjeldende.
- *Barne- og familievern*
Fylkeskommunen organiserer i dag en rekke andrelinjetjenester innen barnevernet, først og fremst gjennom drift av ulike typer barneverninstitusjoner. Ansvar for familievern overføres i sin helhet staten.
- *Rusomsorg*
Fylkeskommunale institusjoner som drives etter fylkeskommunale helseplaner innen dette fagfeltet

overføres staten på lik linje med barneverninstitusjonene.

- *Transport av funksjonshemmede*
Oppgaven overføres i sin helhet til staten.
- *Videregående skoler*
Fylkeskommunen har i dag ansvaret for de videregående skolene. Disse kan enten skilles ut som selveiende stiftelser med egne driftsstyrer eller overføres til primærkommunene. Dersom primærkommunene overtar eierskapet kan dette også her organiseres gjennom interkommunale foretak i mindre tett befolkede områder. Uansett valg av modell vil den videregående skolen være best tjent med innføring av et stykkprissystem, der staten finansierer den enkelte elevs utdanning gjennom et direkte enhetstilskudd til den skolen hvor eleven går.
- *Fylkesveier*
Statens Veivesen har i dag veikontor i alle fylker. Ved nedleggelse av fylkeskommunen er det naturlig at staten gjennom veikontorene overtar ansvaret for fylkesveiene. Mindre veier av mer lokal karakter kan også i enkelte tilfeller overføres til primærkommunene. Standard og bruksfrekvens for den enkelte veistrekning bør avgjøre plasseringen, enten til staten eller primærkommunene.
- *Kollektiv trafikk*
Kollektiv trafikk som hittil har sortert under fylkeskommunen, herunder buss-, båt- og fergetrafikk, organiseres gjennom anbudsprinsippet for å opprettholde tilbud og kvalitet i tjenesten. Statlig myndighet får ansvar for håndtering av konsesjoner og anbudsforhandlinger. Negativt tilbud tas i bruk for å sikre tilbud i grisorgrindte strøk, dersom dette er politisk ønskelig.
Dagens fylkeskommunalt eide buss-, båt- og ferjeselskaper avhendes til private interesser. Alternativt kan eierskapet overføres til primærkommunene i det aktuelle geografiske område, som en overgangsordning.
Ansvaret for konsesjoner innen drosjenæringen overføres til statlig myndighet.
- *Kultursektoren*
I den grad større kulturinstitusjoner skal ha økonomisk støtte fra det offentlige kan dette organiseres gjennom direkte statlige tilskudd. Kulturinstitusjoner som i dag sorterer under fylkeskommunen er i stor grad allerede organisert som selvstendige stiftelser/enheter. Fylkeskommunalt eide institusjoner omgjøres til selveiende stiftelser.
- *Næringssektoren*
Fylkeskommunens direkte engasjement i næringssektoren gjennom egne tilskuddsordninger og lignende utvikles. Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) organiseres etter Steine-utvalgets innstilling fra 1995, med egne regionale avdelingskontor. Med bakgrunn i tanken om regionenes Europa, har debatten om fylkeskommunens rolle som regional aktør i næringspolitikken igjen blus-

set opp. Profilerings av regionen og dens næringsliv overfor andre regioner og markeder, særlig innen EU, blir fremholdt som viktig. Denne funksjonen kan løses gjennom et nært samarbeid mellom næringslivet og primærkommunene i regionen. Det kan f.eks. etableres samarbeidsorgan der representanter for næringslivet og ordførerne i primærkommunene møtes.

- *Fylkesmannsembetet*
Når staten overtar ansvaret for en rekke oppgaver fra fylkeskommunene, vil det være naturlig at fylkesmannsembetet får overført noen av disse oppgavene, f.eks. innen håndtering av konsesjoner og anbud i kollektivtrafikken. Fylkesmannen vil for øvrig fortsatt ha hovedfokus på de tilsyns- og kontrollfunksjoner som han i dag har overfor primærkommunene.
Skjønsmessige vurderinger skal kun overprøves av et høyere folkevalgt organ.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til sine respektive merknader ovenfor og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen iverksette en reform med avvikling av fylkeskommunen."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at prinsipper og politiske mål for oppgavefordeling og inndeling skal fastlegges før en tar stilling til geografiske strukturer og delspørsmål. Disse medlemmer viser til at det er grunnleggende feil å først trekke ut tunge sektorsaker slik som sykehus, SND, post og samferdsel og behandle framtidig organisering og struktur på disse sentrale områdene etter sektorprinsippet, før en tar for seg oppgavefordelingen. Å unnta så sentrale oppgaver fra å bli vurdert helhetlig i sammenheng med andre oppgaver er en "bit for bit"-politikk som ikke fører til gode resultater for befolkningen og gir ikke et riktig grunnlag for beslutninger om ny oppgavefordeling som tar mer hensyn til hensynet til befolkningen enn til sektorinteressene.

Disse medlemmer vil peke på at utgangspunktet for endringer i oppgavefordeling og kommunestruktur er behovet for demokratiske reformer som øker befolkningens deltagelse og mulighet til å påvirke samfunnsutviklingen. Endringene må sette forvaltningsnivåene i stand til å løse velferdsoppgavene på en bedre måte enn i dag.

Disse medlemmer forutsetter at reformene må ha som mål å styrke mangfoldet og utnytte de ulike styrkene og fortrinnene og utviklingsmulighetene som finnes i ulike deler av landet. Skal lokalt folkestyre være meningsfullt, må det finnes handlingsrom for utøving av politisk skjønn og for tilpassing til lokale forhold og verdier.

Disse medlemmer vil advare mot løsninger der det regionale nivået ikke blir gitt tilstrekkelig myndighet og blir et "liksomdemokrati" uten myndighet eller mulighet til å ta egne beslutninger. Det har ingen mening og ødelegger folks respekt og forståelse for politisk arbeid.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at områder som krever en nasjonal styring og der ulikhet er uønsket, må sikres gjennom en klarere lovgivning enn i dag. Befolkningens behov på områder som skal unntas fra lokale variasjoner sikres sterkere enn i dag gjennom minstestandarder og rettigheter. Eksempler på dette er behovet for bedre miljø- og naturvern, rett til barnehageplass og nivå på barnehagesatser og standarder for omsorg og satser for sosialhjelp. Dette medlem vil påpeke at det medfører at staten må ta et langt større ansvar for finansiering av disse tjenestene og synliggjøre hvilke oppgaver som kan løses med større grad av frihet lokalt.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil understreke at det på særlig viktige områder vil være nødvendig med nasjonale standardkrav. Dette gjelder helse- og sosialsektoren, miljø, utdanning og likestilling.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at utvikling av demokratiet i en stadig mer individualisert verden er en stor utfordring. Stor grad av individuell frihet kombinert med utstrakte rettigheter som samfunnsborger, er et stort gode for den enkelte. For disse partier er det et prinsipp at frihet og rettigheter skal gjelde alle. Dette kan bare sikres gjennom at fellesskapsordningene er tilgjengelige og gode, at beslutninger om fordeling, finansiering og kvalitet har legitimitet i befolkningen gjennom at beslutninger og medbestemmelse i større grad skjer gjennom demokratiske beslutninger enn gjennom markedsløsninger.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil også påpeke at politisk styring i en globalisert og åpen verden er svært krevende og forutsetter at nasjonalt nivå konsentrerer seg om overordnede nasjonale og internasjonale målsettinger. Utvikling av politiske løsninger innenfor rammer fastsatt på nasjonalt nivå må i langt større grad enn i dag delegeres til kommune og fylkesnivå. Større frihet på disse områdene vil også få fram kreativitet, et bredt og mangfoldig erfaringsgrunnlag og utvikle politiske løsninger som nasjonalt nivå er helt avhengig av. En styrking av lokaldemokratiet krever store reformer og en kraftig desentralisering av makt til lokalt nivå. Makt må flyttes fra Storting, departement, direktorat og statlige regionale kontorer til nivå som er direkte folkevalgt.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at ny oppgavefordeling kan kreve en geografisk inndeling som passer bedre de oppgavene de skal løse og som tar hensyn til dagens naturlige arbeidsmarkedsregioner og samferdselsmønster. Antall kommuner og fylker kan reduseres. Dette må skje etter initiativ fra de berørte kommuner og fylkeskommuner.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at alle utviklede land har ett eller flere nivåer med folkevalgt styrte enheter mellom primærkommune og staten.

Hovedspørsmålet er ikke om vi skal ha et regional forvaltningsnivå, - men om hvem som skal ta beslutninger og initiativ på dette nivået: skal det være statlig embetsverk, folkevalgte politikere eller interkommunale samarbeidsordninger.

For disse medlemmer er det viktig at beslutninger som innebærer politisk skjønn og prioriteringer på lokalt eller regionalt nivå, skal tas av lokale og regionale folkevalgte organer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til St.meld. nr. 34 (2000-2001) som på en god måte skisserer virkemidlene og retningen i distriktpolitikken. Disse medlemmer viser til at Regjeringen legger opp til en politikk for sterke regioner som motkraft til økt sentralisering og at flertallet i kommunalkomiteen i innstillingen slutter seg til hovedmålene og satsingene.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til St.meld. nr. 34 (2000-2001) og mener det må satses både på utvikling av de små samfunn og på sterke regioner. Disse medlemmer mener det er dårlig samsvar mellom de overordnede mål som ligger i meldingen og den politikk som Regjeringen fører på en rekke områder og som virker sentraliserende. Disse medlemmer etterlyser også vilje til å følge opp målsettingene gjennom å varsle økt bruk av midler.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen legger opp til en betydelig tyngdepunktsforskyvning gjennom flere stortingsmeldinger som behandles våren 2001.

Disse medlemmer er enig i at fokus skal flyttes fra sentral styring til større regionalt ansvar for politikkutforming og regional utvikling. Utformingen av offentlige styringssystemer og virkemiddelbruk må som en følge av dette utvikles i forhold til lokale og regionale utfordringer. Dersom det regionale nivået skal tilføres større ansvar må dette følges opp gjennom økte midler, og en nedbygging av den sentrale statsforvaltningen.

Disse medlemmer viser til Ot.prp. nr. 66 (2000-2001) helseforetaksloven om statlig overtakelse av spesialisthelsetjenesten.

Disse medlemmer mener Regjeringens forslag til helsereform samlet sett representerer en svekkelse av innbyggernes mulighet til påvirkning av tjenestetilbudet og innsyn i de beslutninger som gjøres, bl.a. funksjonsfordeling og sykehusstruktur. I tillegg representerer helsereformen en uønsket sentralisering, en uheldig oppbygging av statlig driftsansvar og økt profesjonsstyring. Regjeringens reform gir ikke en reduksjon av beslutningsnivåer i spesialisthelsetjenesten, men fjerner den direkte folkevalgte styringen av de nivåene som er nærmest innbyggerne.

Disse medlemmer vil påpeke at hensynet til de demokratiske prosesser og ivaretagelsen av innbyggenes rettigheter krever oversiktlige enheter. Utfordringen vil være å utforme innholdet i forvaltningsnivåene på en slik måte at kommuner og fylkeskommuner kan imøtekomme innbyggernes behov for offentlige tjenester. Disse medlemmer er kjent med at det fra flere hold arbeides med endringer. Sammenslåing av kommuner og fylkeskommuner for derigjennom å hente ut effektiviseringsgevinster må ikke gjennomføres uten grundige prosesser hvor innbyggere deltar.

Disse medlemmer peker også på at tendensen til sentralisering er for sterk i Norge. Det er også slik at det offentlige er en viktig drivkraft i de sentraliseringsprosessene. Utviklingen er svært entydig, både når det gjelder geografisk fordeling av offentlige ansatte, og geografisk fordeling av offentlige investeringer. Oslo kommune har 44 000 statsansatte, hvorav 13 400 er i statsforvaltningen. En rapport utarbeidet av Asplan Viak for Regjeringen viser at 66 pst. av de offentlige investeringene de siste år har gått til hovedstadsområdet. Dette er en utvikling som er uheldig både ut fra samfunnsøkonomi, regional utvikling og nærhet mellom innbyggere og det offentlige.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil legge følgende prinsipper til grunn for organiseringen av offentlig sektor:

- Prinsippet om optimal desentralisering av makt og midler legges til grunn for organiseringen av offentlig virksomhet i Norge. Det er viktig at man legger et bredere samfunnsregnskap til grunn enn ren bedriftsøkonomi.
- Optimal forenkling av prosesser og organisasjoner må tilstrebes i det offentlige rom.
- Fokus skal være mest mulig på brukernes og innbyggernes behov.
- Primærkommunenes plass og rolle i forhold til regionalpolitikken, og regionalnivåets rolle i den nasjonale politikken må defineres klart i forhold til hverandre. 1.linjen er utgangspunktet for organiseringen totalt sett. Det betyr at statsforvaltningen sentralt og regionalt må nedbemannes.

- Kravene til effektivitet og brukerorientering skal være høyt i alle forvaltningsnivåer.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at fylkesnivået ikke har fått delegert nok myndighet til å kunne ivareta de oppgaver de er pålagt og har heller ikke sjøl forsøkt å tilrive seg en sterkere rolle som kunne gitt nivået legitimitet. Reformen må ha som mål å etablere et sterkt og potent fylkesnivå som kan drive fram utviklingsarbeid og velferdsløsninger med lokal tilpasning og forankring.

Regionene/fylkene må få delegert helhetlig myndighet over bruken av tildelte virkemidler og strategivalg innenfor regional og strategisk utvikling, - det vil si i næringspolitikk, distriktpolitikk, samferdsel, kompetanseutvikling, kultur og arbeidsmarkedspolitik.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at Regjeringen argumenterer riktig om prinsippene rundt oppgavefordeling, men følger ikke opp med tilstrekkelig konkrete forslag om desentralisering av myndighet til regionalt utviklingsarbeid til at de nye fylkeskommunene på noen måte kan fylle sin nye rolle. Disse medlemmer mener at langt flere oppgaver må flyttes og de må flyttes nå. Regjeringens forslag vil i praksis føre til en styrt avvikling av fylkeskommunen fordi den vil mangle viktige drifts- og myndighetsoppgaver på samferdsel, arbeidsmarked, kunnskap og kompetanseheving og næringsutvikling. Dette er oppgaver som er nødvendige for at det nye fylket skal ha legitimitet og handlingsrom og kunne være levedyktig. Disse medlemmer vil fremme forslag i denne meldingen som disse partier mener er vesentlige og fundamentalt viktige. Disse medlemmer vil vise til at uten å sette fylkeskommunen i førersetet på så vesentlige punkter, vil ikke den foreslåtte reformen kunne bidra med noe nytt og vesentlig.

2. FORNYELSE AV OFFENTLIG SEKTOR

2.1 Sammendrag

Regjeringens mål om å fornye offentlig sektor er avgjørende for å vedlikeholde og å få oppslutning om velferdsstaten. Offentlig sektor står overfor betydelige utfordringer i tiden fremover. Befolkningen stiller høyere krav til fleksible og tilpassede løsninger. Flere eldre og økning i antall uføre medfører utfordringer innenfor pleie og omsorg og sterk vekst i trygdeutgiftene. Lav vekst i antall yrkesaktive gir økt konkurranse om arbeidskraft. I tillegg vil offentlig sektor måtte operere innenfor begrensede budsjettmessige rammer.

Regjeringens program for fornyelse har derfor følgende mål:

- Organisasjon og tjenesteproduksjon skal være basert på innbyggernes behov.

- Ressurser skal overføres fra administrasjon til tjenesteproduksjon og fra sektorer med synkende behov til sektorer med økende behov.
- Effektivisering av ressursbruken og økt handlingsrom på alle nivåer.

En viktig del av arbeidet med å fornye offentlig sektor er å vurdere om ansvars- og oppgavefordelingen i den offentlige forvaltningen er hensiktsmessig. Reformen av ansvars- og oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene er sammensatt av fem deler:

- ansvaret for sykehusene overføres fra fylkeskommunen til staten,
- statens detaljstyring av kommunesektoren reduseres,
- kommunene styrkes og gis flere oppgaver,
- fylkeskommunene gis økt ansvar for samfunnsutviklingen i regionene, og
- regional statsforvaltning samordnes, tydeliggjøres og effektiviseres.

Regjeringen ønsker å desentralisere både oppgaver og myndighet til kommunesektoren. Ved å desentralisere oppgaver og myndighet flytter en ansvaret for beslutningene og oppgaveløsningen nærmest mulig dem det gjelder. Det er de lokale og regionale myndigheter som har best kunnskap om de lokale forholdene og de behovene som finnes i deres områder. At ressursene blir brukt i tråd med lokale og regionale behov gjør at vi får en prioritering som fremmer *effektiv ressursbruk*. Lokal og regional oppgaveløsning er også med på å fremme et *likeverdig tjenestetilbud*. Erfaringene med sentral styring av velferdsløsninger har vist at det ikke nødvendigvis gir et likeverdig tjenestetilbud, men snarere kan bidra til å øke forskjellene mellom områder.

En desentraliseringsreform vil også være med på å revitalisere lokaldemokratiet. At innbyggerne får være med og påvirke beslutningene i sin egen kommune eller sitt eget fylke har en verdi i seg selv. Regjeringen vil derfor bidra til å øke interessen for lokalvalg og lokalpolitisk arbeid gjennom å gi kommunesektoren bedre rammebetingelser for å drive politikk. For å bedre kvaliteten på offentlige tjenester, vil Regjeringen også legge til rette for økt brukerinnflytelse. Brukerne av offentlige tjenester må i større grad trekkes med på råd i spørsmål som angår kvalitet på og omfang av offentlige tjenester.

Det er Regjeringens vurdering at en reform, som skissert innledningsvis, vil gi en ansvars- og oppgavefordeling som gir en tydeligere og mer hensiktsmessig rollefordeling mellom de ulike forvaltningsnivåene. Det vil gi en ansvarsdeling som i større grad enn i dag rendyrker de ulike forvaltningsnivåenes roller. Staten bør overta sykehusene fordi Regjeringen ønsker å sikre en mer helhetlig planlegging og klarere ansvarsforhold i sykehusvesenet. Samtidig vil en desentralisering av oppgaver og myndighet til kommunene utvide deres

ansvar for sentrale velferdsområder. Dette vil bidra til at staten og kommunene vil være de viktigste tjenesteproducentene og utgjøre de meste sentrale leddene i vårt velferdssamfunn. Ved å overføre oppgaver og myndighet knyttet til regional utvikling fra fylkesmannen til fylkeskommunen vil fylkeskommunen fremstå som den viktigste *regionale utviklingsaktøren*. Dette vil bidra til at sektorer som er av betydning for den regionale utviklingen blir sett i sammenheng og underlagt folkevalgt styring. Samtidig vil Regjeringen gjøre staten tydeligere overfor kommunene ved å samle den kommunerettede statlige styringen regionalt hos fylkesmannen. Samtidig videreutvikles fylkesmannen som rettssikkerhetsinstans overfor innbyggerne.

Denne stortingsmeldingen tar ikke for seg oppgave- og ansvarsfordelingen mellom departementer, eller mellom departementer og underliggende etater. En opprydding av oppgave- og ansvarsfordelingen på dette området er likevel et viktig og prioritert arbeid som inngår i Regjeringens program for fornyelse av offentlig sektor.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen vil understreke at arbeidet med oppgavefordelingen i offentlig forvaltning er viktig i arbeidet med fornyelse av offentlig sektor. Komiteen peker på at utfordringene offentlig sektor står overfor krever evne og vilje til å organisere oppgaveløsningen på nye måter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Regjeringens arbeid med fornyelse av offentlig sektor, hvor handlingsplanen "Skritt på veien" utgjør en viktig del. I handlingsplanen presenterer Regjeringen ni reformer i fornyelsesarbeidet, herunder forslagene i St.meld. nr. 31 (2000-2001). At det fra Regjeringens side nå legges stor vekt på mer effektive og fleksible løsninger, herunder en stor satsning på regelverksforenkling og færre krav til rapportering, er noe disse medlemmer mener vil være en forutsetning for å lykkes med omstilling og fornyelse i offentlig sektor.

Komiteen viser til at meldingen avgrenser mot oppgave- og ansvarsfordelingen mellom departementer og mellom departementer og underliggende etater. Komiteen vil understreke at en opprydding av oppgave- og ansvarsfordelingen også på dette området må ha stor prioritet.

Komiteen slutter seg fullt til målet om å sette innbyggerne i sentrum. Komiteen ønsker en offentlig forvaltning som åpner for brukermedvirkning, tilbyr fleksible løsninger, tar hensyn til innbyggernes forventninger og behov og ikke en forvaltning som møter innbyggerne på urimelig og tverr måte. Komiteen vil understreke at en økende grad av individualisering representerer en utfordring for forholdet mellom fellesskapet og individet. Komiteen vil understreke at det handler om å gi og ta og at individets medvirkning

og engasjement er grunnleggende for et velfungerende lokalt folkestyre. Komiteen viser til at dette er viktige verdier i arbeidet med opprydding i oppgavefordelingen i offentlig sektor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil peke på at en sterk, tydelig og effektiv offentlig sektor vil utgjøre en viktig forutsetning for å unngå private løsninger i stor skala. Disse medlemmer legger til grunn et klart ønske om at tjenester fra offentlig sektor ikke skal utkonkurreres av private løsninger.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at nasjonale mål fortsatt skal utgjøre selve grunnlaget for innsats både nasjonalt, regionalt og lokalt. Dette flertallet vil understreke at det også kan ligge internasjonale krav og avtaler til grunn, som også setter rammer for hva som skal oppnås og hvordan oppgaver skal løses, for eksempel kravet til bærekraftig utvikling og kravet til likeverdige tjenestetilbud og rettssikkerhet for den enkelte. Dette flertallet vil fremheve hensynet til et likeverdig tjenestetilbud til alle innbyggere, uavhengig av bosted, etnisk bakgrunn, kjønn, sosial bakgrunn eller økonomisk evne.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke at den økonomiske rammen til kommunesektoren er avgjørende for det tjenestetilbudet som kan gis.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, vil peke på at Regjeringen gjennom omleggingen av inntektssystemet for kommunesektoren, jf. St.prp. nr. 82 (2000-2001), legger vekt på å gi gode rammevilkår for alle kommuner og fylkeskommuner, men også slik at det gis handlingsrom til utforming av et tjenestetilbud tilpasset lokale behov.

Komiteen viser til at det foregår ulike forsøk i kommunesektoren i dag for å stimulere til mest mulig effektivitet i offentlig sektor. Komiteen understreker det positive i dette, effektivitet har en verdi i seg selv, men er ikke det endelige målet.

Komiteen vil igjen understreke verdien av desentralisering av flest mulig oppgaver og mest mulig myndighet til kommunesektoren, som virkemiddel for en mer effektiv oppgaveløsning til beste for innbyggerne. Komiteen forutsetter at Regjeringen konkretiserer nærmere hvilke oppgaver som kan/bør overføres til kommunenivået. Nettopp nærheten mellom tjeneste-

oyer og bruker kan legge til rette for løsninger som fremmer kostnadseffektivitet.

Komiteen viser til at samordning mellom ulike sektorer og nivåer i offentlig sektor er viktig, ikke minst for brukerne. En skranke og ett telefonnummer på offentlige servicekontorer er etter komiteens mening et godt eksempel på slik samordning. Komiteen vil imidlertid understreke at muligheten til å komme i kontakt med offentlig forvaltning og øke tilgjengeligheten til offentlig service er avhengig av en rekke andre forhold enn oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene. Komiteen peker her på mulighetene som informasjons- og kommunikasjonsteknologien åpner for. Komiteen viser til Regjeringens mål om at store deler av kommunikasjonen mellom innbyggerne og statsforvaltningen skal være basert på nettjeneste ved utgangen av 2003. Komiteen vil understreke behovet for at det offentlige skal yte like god service og hjelp til personer som ikke har tilgang til eller kan bruke PC eller andre IT-baserte hjelpemidler. Det må fremdeles være mulig for den som ønsker og har bruk for personlig kontakt å få det innfridd.

Komiteen viser til at Regjeringen ser det som nødvendig på enkelte områder å etablere minstestandarder for nivået på tjenesteytingen.

Komiteen forutsetter at alle instanser ved selve gjennomføringen av oppgavereformen følger relevante lover og avtaleverk.

Komiteen mener det er viktig at arbeidstakernes rettigheter ivaretas og at ikke lover og avtaler fravikes.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil vise til at Regjeringens fornyelsesprogram har fått et kraftig skudd for baugen med den fremlagte stortingsmeldingen om oppgavefordeling. Muligheten til å avskaffe dobbeltarbeid og redusere byråkratiet minskes ikke, tvert om legges grunnlaget for økt byråkrati og nye konflikter mellom forvaltningsnivåene.

Disse medlemmer er enig i Regjeringens mål i fornyelsesarbeidet og viser til at i forhold til styringen av kommunene signaliserer Regjeringen at de vil følge en politikk som ligger nær opp til det Høyre og Fremskrittspartiet gjennom innlegg og forslag skissert i Stortingets debatt om lokaldemokrati 26. mars 1998, og som Høyre og Fremskrittspartiet gjennom enkeltforslag og behandlingen av kommuneøkonomiproposisjonene siden den gang har fulgt opp. Disse medlemmer mener likevel at Regjeringens ord ikke følges opp med handling i forhold til spørsmålet om å desentralisere oppgaver til kommunene.

I tillegg mangler meldingen og fornyelsesprogrammet en forståelse av at desentralisering og brukerorientering først og fremst kan løses gjennom å legge om finansierings- og organisasjonsformene spesielt av tjenesteproduksjonen i det offentlig. Ved å legge opptil organisasjonsformer hvor den enkelte innbygger får større valg av leverandører av tjenester vil en få direkte signaler om brukerens ønsker og tilfredshet. Selv om

det offentlige har ansvar for at en tjeneste skal gis innebærer ikke det at selv tjenesten må produseres av det offentlige. Et skille mellom bestiller og utførerroller i en rekke velferdstjenester vil legge til rette for økt oppmerksomhet om tjenestens kvalitet. Disse medlemmer vil kombinere markedets fortrinn ved produksjon av varer og tjenester med en offentlig finansiering som sikrer alle adgang til elementære velferdsgoder, uavhengig av personlig økonomi. Disse medlemmer mener det er en alvorlig svakhet ved Regjeringens fornyelseprogram av offentlig sektor at det mangler prinsipper og tanker om konkurranse som et element i å bygge er mer effektiv offentlig sektor med bedre tjenester. Dette illustreres av at den offentlige utredningen om konkurranse NOU 2000:19 er en rapport lagt i en skuff. Regjeringens tempo i fornyelsesarbeidet styres i stor grad av LO-forbundene i offentlig sektor.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at oppfølgingen av tiltakene som var listet opp i "Et enklere Norge"-katalogen skjer bl.a. som egne prosjekter, for eksempel:

- "Program for elektronisk datautveksling og innrapportering til det offentlige" som vil ferdigstilles i år.
- ELMER (Mer effektivitet ved bruk av elektronisk innrapportering) der piloten er snart ferdig.
- Offentlige servicekontor der arbeidet for konkret gjennomføring har kommet godt i gang.
- Forskriftsdugnader der flere hundre forskrifter nå er opphevet og hvor det er viktig å få utviklet metoder og veiledning for å ikke reproducere nytt og kronglete regelverk osv.
- Redusere regelverket som er grunnlaget for at krav om rapportering fra staten overfor næringslivet intensiveres ved at det settes i gang en prosjektgruppe med medarbeidere på heltid.
- E-regel prosjektet for å legge til rette for bruk av elektronisk kommunikasjon.

I tillegg til egne prosjekter inngår "Et enklere Norge"-prosjektene i de større reformene under Fornyelsesprogrammet eller de følges opp av de enkelte departement, men som en integrert del av departementenes fornyelsesarbeid.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil vise til at Høyre i lokaldemokratidebatten foreslo:

- et program for gjennomgang av det sektorregelverk som staten styrer kommunene gjennom,
- å omgjøre fylkesmannens rolle til en legalitetskontrollør, og ikke tillate skjønnsutøvelse,
- utrede nedlegging av fylkeskommunen,
- å gjennomgå plandelen av plan- og bygningsloven for å samordne statlige etaters innsigelsesbruk, i

den hensikt å redusere bruken av innsigelsesinstituttet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil vise til at sentrumsregjeringen i juni 2000 lanserte prosjektet "Et enklere Norge", som en prosjektkatalog med oversikt over nye og pågående forenklingsprosjekter i forvaltningen. Prosjektkatalogen inneholdt målene og fremdriftplaner med angitte milepæler for det enkelte prosjekt, samt et program for halvårlig rapportering av fremdriften i prosjektene. Disse medlemmer vil vise til at dette prosjektet er blitt hilst velkommen i mange kretser.

Disse medlemmer vil vise til at da Regjeringen Stoltenberg overtok, og prosjektet "Et enklere Norge" ble innlemmet i denne regjeringens prosjekt om fornyelse av offentlig sektor, er det blitt konkludert av NHO at forenklingsarbeidet som er viktig for bedriftene hadde stoppet opp eller var blitt svært forsinket. Disse medlemmer vil vise til at NHOs rapport hadde tittelen "Et enklere BedriftsNorge - ord eller handling - hva har skjedd?" Disse medlemmer mener spørsmålet NHO stiller i rapporten er meget relevant.

Disse medlemmer vil understreke at prosjektet "Et enklere Norge" omfattet også det offentlige Norge.

Disse medlemmer vil peke på at det er viktig hvordan borgerne opplever at forvaltningen ivaretar deres interesser og står til deres tjeneste. Disse medlemmer vil peke på at samtidig som vi får et samfunn med mer krevende og ressurskrevende borgere, får vi også et mer sammensatt samfunn.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil også understreke at det er viktig at vi ikke får et gap mellom de borgerne som mestrer teknologien og de som ikke mestrer den. Disse medlemmer vil understreke at det er viktig at det offentlige er bevisst på at språket i offentlige dokumenter blir enklere og godt forståelig for målgruppen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil legge til grunn en sterkere samhandling og integrering mellom forvaltningsnivåene. Det må gå en sterk forbindelseskanal mellom innbyggerne/brukerne på den ene siden og inn til det offentlige gjennom kommuner, fylkeskommuner og til staten. Disse medlemmer mener en slik kanal må bidra til at innbyggerne får hjelp, informasjon og tilgang på tjenester de har krav på. Dette stiller det offentlige apparatet overfor betydelige utfordringer på kompetanse- og servicesiden. En slik kanal skal også være et sentralt virkemiddel for politikktutforming. Erfaringer, lokale prioriteringer og behov må føres oppover i systemet for derigjennom å danne grunnlaget for innretningen på og dimensjoneringen av politiske virkemidler.

Disse medlemmer vil peke på at det offentliges hovedoppgave er å bidra til gode tjenestetilbud overfor innbyggerne. Hovedtyngden av ressursene må settes inn i utformingen og utføringen av tjenestene, mens støttetjenester, administrasjon og kontrollmekanismer må effektiviseres optimalt. Effektivisering er derimot ikke entydig sammenfallende med sentralisering. Det er svært viktig at administrative og politiske nivåer ikke ligger lengre fra innbyggerne enn at det er lett å nå inn til disse.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til merknader under 1.2 om prinsipper for statlig styring og lokal frihet.

3. HOVEDTREKK I HØRINGSMATERIALET TIL NOU 2000:22 OM OPPGAVEFORDELINGEN MELLOM STAT, REGION OG KOMMUNE

3.1 Sammendrag

Departementet har mottatt i underkant av 450 høringsuttalelser til utredningen. Om lag halvparten av landets kommuner har avgitt høringsuttalelse, mens alle fylkeskommunene har avgitt uttalelse. I tillegg har departementet mottatt uttalelser fra en rekke andre organer og institusjoner. I dette kapitlet omtales hovedtrekkene i høringsuttalelsene fra fylkeskommuner og kommuner, regionale statsetater og Kommunenes Sentralforbund, som er de instansene som er mest direkte berørt av utvalgets utredning. For en nærmere omtale av disse høringsuttalelsene, samt uttalelser fra direktører og andre høringsinstanser vises det til vedlegg 2 i proposisjonen.

Kommuner og fylkeskommuner

To av tre kommuner mener at det er behov for et regionalt folkevalgt nivå, og et stort flertall av disse mener at det må være direkte valg til fylkestinget. Et flertall av disse kommunene mener det er behov for å redusere antallet regionale enheter. Det er en fjerdedel av kommunene som mener at det er nok med to forvaltningsnivå, stat og kommune.

Fylkeskommunene mener det bør opprettholdes et direkte folkevalgt regionalt nivå, og at fylkeskommunen bør få et større ansvar for regionale utviklingsoppgaver. Et flertall av fylkeskommunene mener at antallet regionale enheter bør reduseres. Alle fylkeskommunene gir sin tilslutning til utvalgets forslag om å redusere den statlige detaljstyringen av kommunesektoren.

Regional stat

Fylkesmennene mener det er viktig å gjøre kommunene til aktører for regional utvikling. De mener derfor at regionalpolitikken må inn i kommunestyrene gjennom indirekte representasjon fra kommunestyrene til

det regionale politiske nivået. Ifølge fylkesmennene bør fylkesinndelingen diskuteres nærmere med utgangspunkt i "naturlige regioner". Ut fra prinsippet om nærhet, behovet for tydelig ansvar og ønsket om mer sammenhengende tjenester og et levende lokalt folkestyre, mener fylkesmennene at flest mulig oppgaver bør delegeres til kommunene. Fylkesmennene påpeker også at den regionale statsforvaltning bør underlegges en samlet ledelse. En slik samling vil i følge fylkesmennene være en stor fordel for styringsdialogen mellom stat og kommune.

Fylkeslegene er i hovedsak enige i utvalgets tilråding om at den statlige detaljstyringen av kommunene må reduseres. Flertallet av fylkeslegene er uenig i forslaget om å samordne fylkeslegen og statens utdanningskontor med fylkesmannen.

Statens utdanningskontorer er enige i at detaljeringsgraden i den statlige styringen av skolesektoren er for stor, og at kommunene bør få større handlefrihet i utviklingen av sin utdanningssektor. Utdanningskontorene mener videre at bedre samordning og samarbeid er veien å gå fremfor organisatorisk integrering av de regionale statsetater.

Kommunenes Sentralforbund

Kommunenes Sentralforbund (KS) har oppsummert sine synspunkter i følgende hovedpunkter:

- Det er nødvendig med en omfattende forvaltningsreform. I en omstillingsprosess må det tas hensyn til de grunnleggende prinsipper og verdier som både Oppgavefordelingsutvalget og Sundsbøutvalget har formulert, og som det er bred enighet om. Mindre justeringer er ingen reform.
- Det er nødvendig med tre direkte folkevalgte nivåer. Det betyr at det opprettholdes et politisk styrt regionalt nivå, og at det må være formell anledning til utprøving med en annen geografisk inndeling lokalt og regionalt.
- Det er nødvendig med omfattende forenkling av statlig styring.
- Det er nødvendig at fylkesmannens og den øvrige regionale statsforvaltnings myndighet reduseres.
- Det er nødvendig at direktoratene, statlige tilsyn og tilsynsordningers antall og oppgaver vurderes og eventuelt avvikles.
- Det er nødvendig å akseptere ulikheter i landet for å skape likeverd. Det betyr at forsøk med ulike løsninger må utprøves for å kunne gi likeverdige tilbud.
- Det er nødvendig at lokaldemokratiet vernes og utvikles.

KS mener videre at det regionale nivået må tillegges ansvar og myndighet innenfor alle politikkområder som er viktige i det regionale utviklingsarbeidet, og sikres et finansieringsgrunnlag som svarer til de oppgaver fylket skal løse.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at det har vært gjennomført en bred offentlig høringsrunde på Oppgavefordelingsutvalgets utredning og at flere av utvalgets anbefalinger følges opp som konkrete forslag i meldingen til Stortinget.

4. SPESIALISTHELSETJENESTEN

4.1 Sammendrag

Sosial- og helsedepartementet sendte 18. januar 2001 ut til høring Regjeringens forslag om statlig overtakelse av spesialisthelsetjenesten.

Den foreslåtte reformen har ikke som utgangspunkt kritikk av dagens eiere - fylkeskommunene. Forslaget er først og fremst basert på en systemvurdering. Ved å gjøre ansvarsforholdene klarere og enklere vil det bli enklere å gjøre noe med svakhetene i helsevesenet. Vurderingen er at dette best lar seg gjøre ved å samle eieransvaret, både formelt og reelt. Dette totalansvaret må kombineres med en utstrakt bruk av delegeringsteknikker, og da først og fremst ved at virksomhetene organiseres som foretak.

Forslaget om statlig overtakelse av spesialisthelsetjenesten dreier seg både om ansvaret for å produsere helsetjenester og ansvaret for å sørge for at innbyggerne får de tjenester de har krav på. Reformen vil derfor på ulike måter berøre både offentlig og privat tjenesteproduksjon.

De offentlig finansierte tjenestene innen spesialisthelsetjenesten er i sin helhet omfattet av forslaget om statlig overtakelse. Staten vil derfor også overta de etablerte driftsavtalene med private sykehus, og etablere driftsavtaler med institusjoner som har vært innlemmet i de fylkeskommunale planene uten at avtaleforholdet nødvendigvis er blitt formalisert. Det legges opp til at ansvaret for følgende tjenester overtas av staten fra 1. januar 2002:

- somatiske spesialisthelsetjenester,
- psykisk helsevern,
- rehabilitering og habilitering,
- laboratorie- og radiologiske tjenester,
- private spesialister med driftsavtaler,
- ambulansetjenesten og
- sykehusapotekene.

Forslaget om statlig eierskap baserer seg på opprettelse av et begrenset antall regionale helseforetak. I vurderingen av antallet vil det bli tatt hensyn til at de regionale helseforetakene skal være store nok til å kunne utøve en strategisk styring på tvers av dagens fylkeskommuner. En fordeling av funksjoner og oppgaver mellom sykehusene er nødvendig for å utnytte muligheten for å effektivisere og bedre kvaliteten i helsetjenesten.

Den politiske styringen av spesialisthelsetjenesten vil ved statlig eierskap bli utøvd gjennom overordnede

prioriteringer i form av stortingsvedtak for budsjettperioden. Det skal ikke være en politisk styring av selve utførerfunksjonen.

Hvert av de regionale helseforetakene skal ha et styre oppnevnt av eier. Styret skal ha en lokal/regional kompetanse og tilknytning.

Det regionale helseforetaket skal ha en todelt rolle. Det skal sørge for best mulig drift av egne virksomheter, men samtidig ha ansvaret for å kjøpe nødvendige tjenester av andre tjenesteytere, f.eks. andre offentlige helseinstitusjoner, private spesialister, laboratorier eller andre. Dette skal gjøres slik at fordelingspolitikens mål, slik det er nedfelt gjennom lovgivning og andre politiske vedtak, blir realisert. Det regionale helseforetakets overordnede målsetting blir å fremskaffe best mulige helsetjenester for de tildelte ressurser basert på behovet i regionen.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til Ot.prp. nr. 66 (2000-2001) Helseforetaksloven, vedrørende statlig overtakelse av spesialisthelsetjenestene, som behandles i Stortinget parallelt med denne meldingen. Temaet vil således ikke bli behandlet i detalj i denne innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til at det foreslåtte opplegget vedrørende driften er i samsvar med prinsippet om at fylkeskommunene skal kunne løse de gjenværende oppgaver på en tilfredsstillende måte. Driftsbalansen i fylkeskommunene er samlet anslått til om lag 1,3 mrd. kroner. Følgende elementer viser at opplegget behandler denne ubalansen i samsvar med prinsippet nevnt over:

- En driftsbalanse må dekkes inn over flere år.
- Om lag 60 pst. av ubalansen, dvs. om lag 800 mill. kroner, er overført til helseforetakene. Dette tilsvarer spesialisthelsetjenestens andel av utgiftene.
- Det legges opp til en økning i fylkeskommunenes frie inntekter på 3-400 mill. kroner i 2002. Ingen større utgiftskrevende reformer er foreslått for fylkeskommunene til neste år, slik at økte frie inntekter i hovedsak kan gå til finansiell styrking.
- Den delen av ubalansen som ikke er knyttet til spesialisthelsetjenesten (det er vanskelig å dele ubalansen mellom sektorer), er det rimelig at fylkeskommunene bidrar til å dekke inn gjennom omprioriteringer og effektivisering.
- Det slettes gjeld for alle fylkeskommuner opp til minimum et nivå tilsvarende gjennomsnittlig sykehusgjeld pr. innbygger. Dette betyr gjeldsslette på 2,3 mrd. kroner utover sykehusgjelden. Deler av gjeldssaneringen kan benyttes til å styrke arbeidskapitalen.
- Det bevilges 2,3 mrd. kroner til dekning av feriepengeavsetninger.
- Ulikheter mellom fylkeskommunene fanges opp ved at både driftsuttrekk og gjeldsoppgjør er basert på faktiske tall for den enkelte fylkeskommune.

Når det gjelder oppgjøret for eiendomsmassen, er dette spørsmålet behandlet i Ot.prp. nr. 66 (2000-2001) Lov om helseforetak m.m. Her legges det opp til at en uavhengig nemnd skal fatte endelige avgjørelser dersom det ikke oppnås enighet mellom staten og den enkelte fylkeskommune om eiendomsoverdragelsen. I Innst. O. nr. 118 (2000-2001) har flertallet sluttet seg til dette opplegget.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at disse partier er imot statlig overtakelse av sykehusene og vil vise til merknader i Innst. O. nr. 118 (2000-2001). Disse medlemmer vil allikevel her påpeke behovet for et raust og ryddig oppgjør når staten overtar sykehusenes drift og eiendommer knyttet til driften, dersom en mener at fylkeskommunen skal leve videre. I proposisjonen om reformen står det at det overordnede prinsippet er at fylkeskommunene etter oppgjøret har tilstrekkelig evne til å løse de øvrige oppgaver de er pålagt. Disse medlemmer vil påpeke at det foreslåtte oppgjøret ikke er i tråd med en slik målsetting. Underfinansieringen og merforbruket på sykehusene blir i liten grad kompensert, i tillegg er det stor uenighet om oppgjør for eiendomsmassen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det er store ulikheter mellom fylkeskommunene som ikke lar seg fange opp av det foreslåtte oppgjøret som er presentert i Kommuneproposisjonen. Det må være et krav at fylkeskommunene er i økonomisk balanse etter at sykehusene er overført til staten. Disse medlemmer konkluderer med de nevnte forhold og at også andre forhold som det ikke er mulig å ha oversikt over nå, medfører at oppgjøret både for eiendomsmassen og driften må fastsettes etter reelle forhandlinger mellom staten og den enkelte fylkeskommune og det må etableres en voldgiftsordning i det tilfelle en ikke kommer til enighet. Disse medlemmer viser til at føringerne for slike forhandlinger vil bli trukket opp ved behandlingen av Kommuneproposisjonen for 2002, hvor disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen oppta forhandlinger med hver enkelt fylkeskommune om oppgjøret både for eiendomsmasse i tråd med føringer i Innst. om kommuneproposisjonen 2002.

Det opprettes en voldgiftsordning for endelig fastsettning av oppgjør der det ikke oppnås enighet i forhandlingene."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til egne forslag og merknader ved behandlingen av St.prp. nr. 82 jf. Innst. S. nr. 326 (2000-2001) og Ot.prp. nr. 66 (2000-2001), jf. Innst. O. nr. 118 (2000-2001).

5. ENDRINGER I STATLIG STYRING AV KOMMUNESEKTOREN

5.1 Sammendrag

5.1.1 Fra detaljstyring til rammestyring

Selv om rammestyring over lengre tid har vært et viktig styringsprinsipp i forholdet mellom staten og kommunesektoren, har detaljstyringen av kommunesektoren økt. Regelverk, øremerkede tilskudd, plankrav, rapporteringskrav og statlig tilsyn er blitt benyttet i stadig økende grad. Regjeringen mener at selv om hensikten med det enkelte virkemiddel isolert sett kan ha vært god, er de samlede virkningene uheldige. Regjeringen innser at den sterke statlig styringen ikke nødvendigvis har gitt et likeverdig tjenestetilbud i alle deler av landet. Så sterk statlig styring har heller ikke vært nødvendig av hensyn til den enkeltes rettsikkerhet. Samtidig har den statlige detaljstyringen svekket det kommunale selvstyret. Kommunenes og fylkeskommunenes frihet til å ta hensyn til lokale behov og prioriteringer er blitt redusert. Detaljert statlig styring har svekket mulighetene til lokale løsninger tilpasset det enkelte lokalsamfunns og dets innbyggers behov og prioriteringer, og kommunene og fylkeskommunene er slik blitt hindret i å utnytte ressursene effektivt.

Sterk statlig styring har også svekket mulighetene til deltakelse i og påvirkning av politiske beslutninger på lokalt nivå, noe som over tid kan ha bidratt til å undergrave legitimiteten til og interessen for lokaldemokratiet. Regjeringen ønsker et levedyktig kommunalt selvstyre. Lokaldemokrati er en verdi i seg selv: Den enkelte innbygger gis innflytelse, og mulighet til å påvirke egen hverdag. Samtidig sikrer det kommunale selvstyret at ressursene utnyttes effektivt, og at kommunene og fylkeskommunene selv tar ansvar for utviklingen av omfanget av og kvaliteten på tjenestetilbudet, og egen kommunes eller fylkets utvikling.

Regjeringen ønsker å redusere detaljstyringen av kommunesektoren. Kommunene og fylkeskommunene må gis frihet til å prioritere mellom oppgaver og måter å gjøre ting på. Det vil over tid styrke og revitalisere det kommunale selvstyret.

Regjeringen ser fortsatt behov for å benytte detaljstyrende virkemidler som regelverk og øremerkede tilskudd, men bruken må begrunnes i tungtveiende nasjonale hensyn, som et likeverdig tjenestetilbud, rettsikkerhet og en effektiv ressursbruk, og brukes i en tidsbegrenset periode. Tilsvarende er det fremdeles aktuelt å benytte sterke statlige styringsvirkemidler overfor kommunesektoren på prioriterte nasjonale saksområder.

5.1.2 Gjennomgang av statlig regelverk rettet mot kommunesektoren

Regjeringen gjennomfører et prosjekt hvor statlig regelverk rettet mot kommunesektoren gjennomgås for å gi kommuner og fylkeskommuner større handlingsrom. Prosjektet skal bl.a. bidra til at ressurser flyttes fra administrasjon til tjenesteproduksjon ved at regler som

detaljstyrer kommunesektoren fjernes eller endres/forenkles. Stortinget er tidligere orientert om arbeidet i St.prp. nr. 62 (1999-2000).

Regjeringen presenterer i denne meldingen resultater av arbeidet så langt. Det vil bli gitt en ytterligere presentasjon i kommuneproposisjonen for 2002. Kommunenes Sentralforbund (KS) har vært trukket aktivt med i prosjektet. En del innspill fra KS vil det bli arbeidet videre med i samarbeid mellom departementene og KS. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med resultatet av dette arbeidet i kommuneproposisjonen for 2002.

Prosjektet omhandler regler som er rettet direkte mot kommuner eller fylkeskommuner. I meldingen redegjøres det fra den nærmere avgrensningen av prosjektet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en beskrivelse av tungtveiende nasjonale hensyn som kan begrunne statlig styring gjennom regelverk. Regelverk som ikke kan begrunnes i slike "tungtveiende nasjonale hensyn" bør falle bort eller forenkles vesentlig.

Regjeringens utgangspunkt er at når enkelte statlige regelverk er mer detaljerte enn andre, må dette være fordi de nasjonale kravene er sterkere, ikke fordi regelverkene er utviklet i forskjellige "kulturer" eller er utarbeidet på forskjellig tidspunkt. I gjennomgangen av reglene har Regjeringen lagt til grunn felles prinsipper for gjennomgangen av de aktuelle departementenes ulike typer regler. I meldingen gis en kort presentasjon av disse prinsippene for reglene som inngår i prosjektet og en oversikt over særlig sentrale regler som gjennomgås. Det gis i vedlegg 5 i proposisjonen en samlet departementsvis oversikt over regler som vil bli endret eller gjennomgått av det enkelte departement for oppfølging med sikte på å foreslå endringer.

5.1.3 Fremtidig regelverk

Som en del av Regjeringens program for fornyelse av offentlig sektor vil Regjeringen, med utgangspunkt i prinsippene ovenfor, komme tilbake til Stortinget med nærmere prinsipper som skal gjelde ved utarbeiding av fremtidig statlig regelverk rettet mot kommunesektoren.

Endringer i aktuelt regelverk som følge av den nevnte gjennomgangen vil bli foretatt i regi av det enkelte departement, slik at lovforslag på vanlig måte vil bli fremmet av fagansvarlig departement overfor Stortinget.

Regjeringen har etter en samlet vurdering funnet at det ikke er hensiktsmessig å gå videre i arbeidet med et forsøk i noen kommuner/fylkeskommuner hvor det gjøres unntak fra regler rettet mot kommunesektoren, slik Stortinget har bedt om en vurdering av.

Med hjemmel i opplæringsloven § 1-4 har Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i rundskriv invitert kommuner og fylkeskommuner til å søke om forsøk med avvik fra reglene i opplæringsloven med forskrifter.

Hensikten med forsøkene er å videreutvikle regelverket for grunnskolen og videregående opplæring slik at det bidrar til en best mulig opplæring.

I tillegg til forsøk etter opplæringsloven er det gjennom avtaler med lærerorganisasjonene åpnet for forsøk der det gjøres avvik fra tariffavtalenes bestemmelser om arbeidstid.

5.1.4 Mindre bruk av øremerkede tilskudd

Bruken av øremerkede tilskudd som et styringsvirke-middel overfor kommunesektoren har økt det siste tiåret. Fra 1990 til 2000 økte andelen øremerkede tilskudd av de statlige overføringene til kommunesektoren fra om lag 20 pst. til om lag 40 pst. Denne utviklingen har skjedd til tross for at Stortinget ved flere anledninger har slått fast at det viktigste inntektsfundamentet for kommunene og fylkeskommunene skal være de såkalte frie inntektene, det vil si skatt og rammetilskudd. En slik utstrakt bruk av øremerkede tilskudd har negative konsekvenser for kostnadseffektiviteten og prioriteringseffektiviteten i kommunene og fylkeskommunene, og for lokaldemokratiet. Andre negative konsekvenser av øremerkede tilskudd er administrative kostnader, og det at denne typen tilskudd forsterker de eksisterende inntektsforskjellene mellom kommuner og fylkeskommuner.

Plan for innlemming av øremerkede tilskudd

Regjeringen ønsker å redusere antallet og omfanget av øremerkede tilskudd til kommuner og fylkeskommuner. Av den grunn la Regjeringen i St.prp. nr. 62 (1999-2000) *Om kommuneøkonomien 2001* m.v. frem en plan for innlemming i inntektssystemet av øremerkede tilskudd (2001-2007). Formålet er å redusere den statlige detaljstyringen av kommunesektoren, og gi kommunene og fylkeskommunene større muligheter for selvstendige prioriteringer og tilpasning til lokale forhold. Å redusere antallet og omfanget av øremerkede tilskudd til kommuner og fylkeskommuner vil bidra til å styrke lokaldemokratiet, at ressurser kan overføres fra administrasjon til tjenesteyting, og til en jevnere inntektsfordeling mellom kommuner.

5.1.5 Rapporteringsgjennomgangen

Kommunene og fylkeskommunene er i dag pålagt betydelig rapportering til staten, både løpende og i tilknytning til øremerkede tilskudd. Kommunesektoren har over lengre tid hevdet at rapporteringsbyrden er blitt for høy. Rapporteringen mellom kommunesektoren og staten er allerede blitt betydelig forenklet gjennom KOSTRA. Regjeringen mener likevel at ytterligere forenkling og reduksjon av de statlige rapporteringskravene er nødvendig. En slik utvikling vil redusere detaljstyringen av kommunesektoren, og samtidig gjøre det mulig å overføre ressurser fra administrasjon til tjenesteproduksjon.

Regjeringen er opptatt av å forenkle og redusere rapporteringskrav knyttet til øremerkede tilskudd. Regjeringen vil legge følgende to prinsipper til grunn i arbeidet

det med å forenkle og redusere rapporteringskrav knyttet til øremerkede tilskudd:

- avvikling av rapporteringskrav ved innlemming av øremerkede tilskudd,
- avvikling av særskilt regnskapsrapportering for tilskudd som opprettholdes.

Regjeringen er i gang med en bred gjennomgang av all rapportering og avgivelse av data fra kommunesektoren og staten (også utover rapportering knyttet til øremerkede tilskudd). Regjeringen vil i kommuneproposisjonen for 2002 legge frem forslag om kutt og forenklinger i eksisterende rapporteringsordninger for kommunesektoren. Formålet er å forenkle og redusere kommunesektorens samlede oppgavebyrde knyttet til rapportering.

5.1.6 Utvikling av nye styringsvirkemidler

Parallelt med at statens bruk av detaljstyring virkemidler reduseres, må det utvikles nye styringsformer basert på veiledning og dialog. Utviklingen av denne typen virkemidler er i tråd med Regjeringens ønske om å endre forholdet mellom stat og kommune til et partnerskap basert på tillit og respekt. Det betyr ikke fravær av statlig styring, men at styringsrelasjonene i større grad er preget av gjensidighet og likeverd. I meldingen beskrives tre slike virkemidler: KOSTRA, forventningsbrev og konsultasjoner mellom staten og kommunesektoren.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at kommunene er bærebjelken i de offentlige velferdsordningene. Komiteen viser til at det kommunale selvstyret er svekket gjennom detaljert regelverk, øremerkede tilskudd, handlingsplaner, plankrav, rapporteringskrav og statlig tilsyn og kontroll. Komiteen slutter seg derfor til Regjeringens vurdering om at den statlige detaljstyringen av kommunesektoren må reduseres. Komiteen ønsker en organisering som gir kommunene handlefrihet, mulighet til lokale tilpasninger og mulighet for innflytelse for den enkelte innbygger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, slutter seg således til Regjeringens arbeid med å endre den statlige styringen av kommunesektoren.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til nye prinsipper og former for styringsforholdet mellom stat og kommune, herunder overgangen fra detaljstyring til rammestyring. Disse medlemmer ser behovet for at staten styrer kommunesektoren på en annen måte, ved mål- og resultatstyring gjennom dialog og veiledning. Fylkesmennes veiledningsansvar er viktig her.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til merknader om prinsipper for regelendringer under behandlingen av oppgavefordelingen og kommuneøkonomien for 2002.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet, viser til meldingens oversikt over regelverk som kan avskaffes eller endres. Flertallet er enig i at det foretas en gjennomgang av dette. Flertallet vil understreke at et meget viktig prinsipp for gjennomgangene av statlig regelverk er prinsippet om at staten må være tilbakeholden med å overprøve kommunale og fylkeskommunale vedtak når oppgavene først er lagt til kommunesektoren. Krav om statlig godkjenning av kommunale vedtak representerer et forsinkende element i saksbehandlingen og reduserer effektiviteten. Flertallet vil vise til at hovedprinsippet bør være at når kommunesektoren har ansvaret for en oppgave, skal den også ha ansvaret for hvordan oppgaven løses, herunder planlegging, kompetanse, intern organisering, delegering og lignende.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til de prinsipper Regjeringen legger til grunn for gjennomgangen av pålegg om kommunale (handlings)planer på enkeltområder.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i meldingen har rapportert tilbake vedrørende forsøk med unntak fra regler rettet mot kommunesektoren. Disse medlemmer slutter seg til Regjeringens vurdering om at det ikke er hensiktsmessig å gå videre i arbeid med et slikt forsøk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er uenig i at det ikke skal settes i verk slike forsøk, og mener Regjeringen har trenert iverksettelsen av stortingsvedtak. Flertallet vil foreslå at Regjeringen informerer landets kommuner om at det vil være mulig å iverksette slike forsøk og at disse både kan være dristige og radikale i sin tankevirkosomhet. Først på den måten vil en avdekke om det er noen interesse for slike forsøk.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen videreføre tidligere vedtak om et forsøk med frikommuneforsøk med stor frihet fra sektorregelverket som styrer kommunene, i tråd med merknadene fra komiteens flertall."

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at KOSTRA, forventningsbrev og konsultasjoner mel-

lom staten og kommunesektoren er tre viktige virkemidler i styringsrelasjonen, som i større grad enn tidligere skal baseres på gjensidighet og likeverd. Disse verktøyene anser dette flertallet for å være veldig viktige i styringsformen som baseres på veiledning og dialog, tillit og respekt.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke viktigheten av at dersom fylkesplanen skal gi en generelt forpliktende status som styringsinstrument, må fylkesplanen gis en sentral rolle i forventningsbrevet til kommunene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet, slutter seg til prinsippet om innlemming/avvikling av øremerkede tilskudd samt arbeidet med lettelse i rapporteringskrav.

Komiteen viser til at Regjeringen har varslet at over 100 rapporteringsordninger skal fjernes og er positiv til en drastisk reduksjon av rapporteringsordningene.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke at disse partiers prinsipielle holdning er at øremerkede midler kan brukes for en periode for å sikre et bedre og mer likeverdig nivå på en spesiell tjeneste, for eksempel eldreomsorg, barnehagetilbud, osv. Øremerkede tilskudd er også nødvendig på områder som gjelder tilbud der ikke alle kommuner eller fylkeskommuner er involvert eller er involvert i svært ulik grad.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til merknader om prinsipper for regelendringer under behandlingen av kommuneøkonomien for 2002 og vil særlig understreke behovet for bedre rapportering når det gjelder tilbud, pris, kvalitet og tilgjengelighet for kollektivtrafikken.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til sin merknad under pkt. 2.2 hvor det pekes på at Regjeringen i fornyelsesarbeidet i forholdet til statens styring av kommunesektoren ligger nær opp til en politikk Høyre og Fremskrittspartiet har fremmet i hele den siste fireårsperioden. Disse medlemmer vil likevel understreke at mens kommunene trenger mindre styring fra staten, så omtaler Regjeringen konsekvent fjerningen av detaljregulering, øremerking etc., som en omlegging av styringen av kommunene, ikke som en avvikling av styringen av kommunene. Disse medlemmer mener dette ikke tyder på gjensidig respekt, men en fortsatt statstyringstro.

Disse medlemmer vil understreke at for å sikre mer effektiv utnyttelse av midlene i kommunesektoren, gi mer reelt lokalt selvstyre og hindre ansvarsfra-

skrivelser fra kommunepolitikerne må inntektssystemet endres, øremerkingen reduseres, og lov og regelverk forenkles.

Respekten for et reelt lokalt selvstyre begynner med å etablere et sett likeverdige betingelser for å utvikle kommunen, og ikke at et stortingsflertall sikrer enkeltkommuner bedre økonomi enn andre gjennom forskjellsbehandling.

Disse medlemmer mener inntektssystemet må ivareta tre viktige hensyn:

- Inntektssystemet må gi mulighet for et likeverdig tjenestetilbud for innbyggerne.
- Inntektssystemet må simulere til kommunalt selvstyre.
- Inntektssystemet må gi incentiver til næringsutvikling.

For å oppnå dette må finansieringen av kommunene endres slik at inntektssystemet må baseres seg på objektive kriterier for utgiftsulikheter. Da vil velgerne se om politikerne er gode i deres kommune gjennom hva de får ut av de pengene man har som er sammenlignbart med andre kommuner. I dag er forskjeller i tjenestetilbudet først og fremst skapt av at inntektssystemet forskjellsbehandler kommuner.

De fleste inntekter til kommunene må komme gjennom rammebevilgninger og egne skatteinntekter. Øremerkede midler må så langt som rå fjernes. Disse medlemmer vil peke på at det er viktig å skille mellom ulike typer øremerkede tilskudd. Disse medlemmer ønsker å videreføre stykkpris-finansieringsordninger av typen "pengene følger individet". Disse medlemmer vil vise til at dette er svært effektivitetsfremmende ordninger som ikke har de samme byråkratieffektene som andre øremerkede ordninger har. En annen variant som bør videreføres er tilskudd til ordninger/tiltak som det ikke er grunnlag for å ha i alle kommuner/fylker. De øremerkede ordningene disse medlemmer mener bør fjernes er tiltak/ordninger av generell karakter som finnes rundt om i alle fylker og kommuner.

Kommunene må igjen få en andel av selskappskatten og inntektsutjevningen må endres slik at kommunene sitter igjen med mer av veksten i skatteinntekter.

En slik omlegging av inntektssystemet vil stimulere det kommunale selvstyret og være effektivitetsfremmende. Disse medlemmer vil likevel understreke at det er viktig at mindre styring gjennom økonomi, ikke medfører mer styring gjennom lov og regelverk overfor kommunene. Disse medlemmer er fornøyd med at det nå synes som om Høyres og Fremskrittspartiets initiativ fra 1998 om en ny gjennomgang av statens styring gjennom lov og regelverk innenfor de ulike sektorene endelig får konkret oppfølging. Samtidig vil disse medlemmer advare mot tendensene til å erstatte øremerkingen med detaljert lovverk slik det bl.a. signaliseres om i forbindelse med skolefritidsordningen. Regjeringen viser i denne for-

bindelse at prinsippene om mindre styring ikke gjennomføres hvis det svekker Arbeiderpartiets valgkampargumenter.

Disse medlemmer vil understreke at det hadde vært behov for en gjennomgang av statens styring gjennom sektorregelverket av andre enn det byråkratiet som selv har skapt dagens regler, slik Høyre tok til orde for i Dokument nr. 8:9 (1998-1999). Dette ville gitt en langt mer åpen og kritisk gjennomgang av regelverket en den lukkede prosessen som nå pågår.

Disse medlemmer vil understreke at kommunens forpliktelser fremgår av lov og regelverk og ikke av forventningsbrev sendt fra departementet til fylkesmannen.

Disse medlemmer vil likevel peke på at det finnes områder hvor lovverket fortsatt stenger for kommunal handlefrihet, eller lovreguleringer som påfører kommunene ekstra utgifter. Statlig overprøving er det for eksempel når man opprettholder systemskjevheter som manglende momskompensasjon i kommunesektoren. Gjennom slike tiltak bidrar man til mindre effektiv drift i kommunesektoren og uttrykker mistillit til det lokale selvstyrets og demokratis evne til å foreta avveining om det er korrekt å sette ut tjenester på anbud. Disse medlemmer mener det ville være forenkling å tilnærme regnskapsprinsippene i kommunen til ordinære regnskapsprinsipper og mener det er urimelig at hvordan kommunerevisjonen skal organiseres som snart eneste offentlig område lovregulering gjennom kommuneloven. Disse medlemmer vil derfor foreslå:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i kommuneloven som gjør det mulig for kommuner å velge å sette ut revisjonsarbeidet i kommunen til private revisjonsfirma."

"Stortinget ber Regjeringen utrede en omlegging av regnskapsprinsippet for kommuneregnskapet i retning av en resultatorientert regnskaps- og budsjettføring. Det bør i det videre arbeid også gjennomføres forsøk i enkelte kommuner med omlegging av regnskapsprinsipp."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning at det kommunale selvstyret må styrkes. Disse medlemmer er av den oppfatning at kommunene må ha mulighet til selv å ha kontroll over sine inntekter og utgifter, og å organisere sine tilbud på den måten de mener innbyggerne har størst utbytte av. Samtidig må grunnleggende velferdsgoder som helse- og sosialtjenester og utdanning sikres befolkningen uavhengig av kommunal økonomi for øvrig, ved at disse stykkprisfinansieres av staten, som overtar det finansielle ansvaret for disse grunnleggende tjenester.

Disse medlemmer viser ellers til sine generelle merknader.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at kommunenes muligheter til å sikre egne inntekter må bli bedre.

Disse medlemmer mener at dette vil en blant annet gjøre ved å gi kommunene et friere skattøre.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil peke på at dette innebærer et alternativ til dagens kommunale eiendomsskatt for personer og at kommunen i perioder kan øke skattleggingen for å gjennomføre viktige politiske prioriteringer.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil beholde den kommunale retten til å skrive ut eiendomskatt.

6. DET FOLKEVALGTE REGIONALE NIVÅET

6.1 Sammendrag

I korthet dreier diskusjonen om oppgave- og ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene seg om to sentrale vurderinger: For det første: om hvilket nivå som er mest egnet til å ivareta offentlige oppgaver - nasjonalt, regionalt eller lokalt nivå. For det andre: om det skal være statlige forvaltningsorganer eller folkevalgte organer som skal ha beslutningsmyndighet.

Etter Regjeringens syn må endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene ha som hovedmål å oppnå mer effektiv utnyttelse av forvaltningens samlede ressurser, større brukervennlighet og styrking av det lokale folkestyret. Regjeringen vil særlig understreke at endringer i oppgavefordelingen og den statlige styringen må bidra til å styrke kommunenes stilling i forvaltningen. Innbyggernes identitet og tilhørighet til kommunene er gjennomgående sterk, og kravet på nærhet, kontakt og dialog, likeså behovet for lokale tilpasninger, gir kommunene en helt sentral rolle for gjennomføringen av viktige samfunnsoppgaver.

Behov for et regionalt nivå

Sammenlignet med kommunestrukturen i mange land er norske kommuner kjennetegnet av å være geografisk vidstrakte, men befolkningsmessig små. Etter Regjeringens syn legger denne kommunestrukturen begrensinger på omfanget av oppgaver som det er hensiktsmessig å legge til kommunene. En rekke offentlige oppgaver løses best i et geografisk perspektiv mellom landet som helhet og den avgrensning som kommunene representerer. Regjeringen mener det er behov for et folkevalgt regionalt nivå til å ivareta slike oppgaver. Et regionalt politisk organ gir innbyggerne mulighet til å påvirke den politiske beslutningsprosessen omkring spørsmål som håndteres på regionalt nivå. Folkevalgte organer på regionalt nivå øker muligheten for desentralisering av politisk makt, og representerer

en utvidelse av lokaldemokratiet ved at viktige samfunnsoppgaver kan settes under folkevalgt kontroll og prioritering.

Endringer av kommuneinndelingen i retning av betydelig færre og større enheter vil bedre kommunenes forutsetninger for å løse kommuneoverskridende og regionale oppgaver. Det er imidlertid vanskelig å tenke seg en radikal omstrukturering av kommuneinndelingen uten at dette styres fra sentralt nivå. Regjeringens utgangspunkt er imidlertid at endringer i kommune- og fylkesinndelingen skal baseres på frivillighet, men Regjeringen legger til rette for frivillige sammenslåinger gjennom økonomiske virkemidler.

For mange oppgaver og utfordringer som overskrider kommunegrensene vil interkommunalt samarbeid utgjøre en fleksibel og effektiv arbeidsform. Løsningen av ulike offentlige oppgaver stiller i mange tilfeller ulike krav til hva som er hensiktsmessige administrasjonsområder. Det finnes ikke en kommune- eller fylkesinndeling som er best egnet til å ivareta alle typer oppgaver. Interkommunalt samarbeid gir kommunene mulighet og frihet til å vurdere om oppgaver løses mest effektivt i egen regi eller i samarbeid med andre. Interkommunalt samarbeid vil derfor representere et nyttig supplement til den kommuneinndeling og oppgavefordeling som til enhver tid gjelder. Regjeringen vil stimulere enda sterkere til at kommunene utnytter muligheten i interkommunalt samarbeid på områder som gir bedre og mer kostnadseffektive kommunale tjenester overfor næringsliv og befolkning. Regjeringen vil legge til rette for at dette også kan omfatte samarbeid om forvaltningsoppgaver.

Regjeringen mener likevel ikke at interkommunalt samarbeid kan erstatte behovet for et eget folkevalgt regionalt nivå som ivaretar regionale oppgaver. Regjeringen kan dermed ikke slutte seg til den såkalte tonivå-modellen for organiseringen av den offentlige forvaltning.

Behov for å samle og styrke det regionale utviklingsansvaret

Kjernen i det regionale utviklingsansvaret er å skape en helhetlig og ønsket samfunnsutvikling for egen region. Viktige oppgaver og utfordringer knyttet blant annet til samferdsel, næringsutvikling, miljø og areal lar seg ikke løse i den enkelte kommune. For å møte slike utfordringer er det i mange tilfeller nødvendig å se større områder under ett. Etter Regjeringens syn hører planleggingen og gjennomføringen av slike oppgaver hjemme på en regional arena. Det er fylkeskommunens ansvar og mulighet for å ivareta slike oppgaver - den regionale utviklingsrollen - som Regjeringen ønsker å styrke. Målsettingen med en slik reform er å legge utviklingsoppgaver som i sin karakter er regionale, og som må løses regionalt, under direkte folkevalgt styring, og dermed skape et forvaltningsnivå med et tydelig og samlet ansvar for regionens utvikling.

Regjeringen vil fremheve tre momenter som samlet taler for at det er ønskelig å styrke fylkeskommunens

utviklingsrolle. For det første er det viktig å understreke at regional utvikling er et politikkområde som bør være underlagt direkte folkevalgt innflytelse. Det er regionens egenart og særskilte utfordringer som er i fokus for arbeidet, og prosessene er i stor grad kjenetegnet av avveining mellom kryssende interesser og hensyn. Slike avveininger bør ha regional forankring og være folkevalgt styrt.

For det andre deler Regjeringen Oppgavefordelingsutvalgets konklusjon om at fylkeskommunen ikke har lykkes så godt som sentral drivkraft og tilrettelegger for regional utvikling. Som utvalget påpeker kan det skyldes manglende prioritering fra fylkeskommunens side, men også at fylkeskommunen ikke har hatt tilstrekkelige virkemidler for å fylle den planleggings- og utviklingsrolle den har vært tiltenkt. Skal en styrking av den regionale utviklingsrollen bli reell, vil det etter Regjeringens syn forutsette at de regionale organer får større myndighet over de beslutninger som har direkte betydning for den regionale utviklingen. I forhold til dagens organisering vil det innebære at det regionale nivået får et tyngre ansvar for og innflytelse over regional samferdsel, regional planlegging og arealdisponering, regionale miljøoppgaver, regionale landbruksoppgaver, tilrettelegging for næringsutvikling og bygdeutvikling samt regionale kulturoppgaver.

En samling av disse oppgavene vil, for det tredje, legge til rette for gode regionale helhetsløsninger ved at sektorer som i et regionalt utviklingsperspektiv er nært koblet til hverandre samles under ett organ. Tilrettelegging for næringsutvikling er avhengig av samferdselstiltak og av arealforvaltning og miljøtiltak. Utbygging og drift innenfor samferdselssektoren må ses i sammenheng med næringsutviklingen, med endringer i bosettingsmønsteret, med miljøkrav og arealforvaltning etc. En samling av regionale oppgaver under regionalt folkevalgt ledelse vil, etter Regjeringens syn, være en viktig betingelse for å fremme en rasjonell og bæredyktig samfunnsutvikling av landets regioner, og styrke den politiske styring av vesentlige samfunnsoppgaver. I tillegg vil det regionale nivået få ansvaret for å ivareta de nasjonale målene i miljøvernpolitikken og landbrukspolitikken.

Regjeringen foreslår følgende endringer:

- Fylkesplanen styrkes og gis en generelt forpliktende virkning. Det vurderes nærmere om deler av fylkesplanen skal gjøres rettslig bindende for arealbruk i regionen. Det forutsettes at kommunene og staten i sterkere grad skal trekkes inn i planprosessen. Kommunene skal fortsatt være den primære arealforvaltningsmyndighet. Dagens form for statlig godkjenning av fylkesplanen foreslås ikke endret.
- Beslutninger i innsigelsessaker legges til fylkeskommunen. Fylkesmannen har ansvar for mekling i innsigelsessaker. Miljøverndepartementet kan fortsatt kalle inn planer i særskilte tilfeller på eget

initiativ eller på vegne av andre departementer eller kommuner.

- Fylkeskommunens innflytelse over regional samferdsel styrkes gjennom bl.a. generelt forpliktende fylkesplanlegging og avgjørende fylkeskommunal innflytelse over investeringer i riksveier unntatt stamveier.
- Fylkeskommunene overtar ansvaret for miljøvernoppgavene på regionalt nivå, med unntak av klagebehandling og lovlighetskontroll.
- Fylkeskommunene overtar ansvaret for landbruksoppgavene på regionalt nivå, med unntak av klagebehandling og lovlighetskontroll.
- På næringsutviklingsområdet blir forvaltningen av tilskudd til regionale samordningstiltak i hovedsak lagt til fylkeskommunen.
- På kultursektoren er det et mål å øke den lokale og regionale innflytelsen over institusjoner og økonomiske virkemidler i sektoren.

I tillegg skal fylkeskommunen fortsatt ha ansvaret for videregående opplæring, og for å foreslå eksterne styremedlemmer ved høyskolene.

Med disse forslagene vil Regjeringen samle oppgaver som i et regionalt utviklingsperspektiv er nært knyttet til hverandre hos fylkeskommunen. For eksempel vil det å samle hovedansvaret for miljø og landbruk på regionalt nivå hos fylkeskommunen kunne føre til at disse to områdene ses i sammenheng med hverandre, og med arealplanlegging, næringsutvikling og samferdsel. Dette vil legge til rette for gode regionale helhetsløsninger. I utformingen av det fremtidige regionale nivå har Regjeringen lagt stor vekt på å unngå dobbelt administrasjon og kompetansestrid. Fylkesmannen vil imidlertid fortsatt ha ansvaret for klagesaker og lovlighetskontroll på miljø- og landbruksområdet. Fylkeskommunens ansvar for miljø og landbruk må ivaretas innenfor klare nasjonale rammer.

Regjeringen konkluderer vurderingen av ulike sider ved det nye folkevalgte regionale nivået i forhold til dagens fylkeskommuner med at de foreslåtte endringene vil innebære at den nye fylkeskommunen i sterkere grad enn tidligere vil ha mulighet for effektivt å ivareta oppgaven som initiativtaker og samordningsansvarlig for en helhetlig regional samfunnsutvikling, samtidig som den skal påse at nasjonale mål nås. Hvilken kraft fylkeskommunen kan legge bak det regionale utviklingsarbeidet, vil imidlertid være avhengig av den politiske legitimitet og tillit fylkeskommunen klarer å bygge opp blant fylkets kommuner, statlige etater, næringsliv, frivillige organisasjoner og innbyggere.

6.2 Komiteens merknader

6.2.1 Utgangspunkt

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstre-

parti, viser til vurderingen av at det fortsatt er behov for et regionalt nivå og sier seg enig i dette.

Flertallet slutter seg til at det er viktig at regional utvikling er et politikkområde som bør underlegges direkte folkevalgt innflytelse. Flertallet peker, som Regjeringen, på at skal en styrking av den regionale utviklingsrollen bli reell, vil det forutsette at de regionale organer får større myndighet over de beslutninger som har direkte betydning for den regionale utviklingen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, er enig i at en endring av kommuneinndelingen i retning av færre og større enheter vil bedre kommunenes forutsetninger for å løse kommuneoverskridende og regionale oppgaver og støtter i den forbindelse at Regjeringen legger til rette for frivillige sammenslåinger gjennom økonomiske virkemidler.

Komiteen slutter seg til vurderingen om at kommuneoverskridende utfordringer og oppgaver av regional karakter, gjør krav på politisk avveining og prioritering av ulike interesser og hensyn i større territoriell sammenheng. Komiteen peker på at Regjeringen i meldingen understreker at interkommunalt samarbeid på flere områder har mye for seg og at Regjeringen vil stimulere til samarbeid på tvers av kommunegrensene. Dette slutter komiteen seg til. Regjeringen sier videre i meldingen at den ser interkommunalt plansamarbeid som hensiktsmessig og vil forenkle reglene om interkommunalt plansamarbeid i plan- og bygningsloven.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til merknader om de begrensninger som interkommunalt samarbeid har som samarbeidsform under 1.2.

Disse medlemmer vil også sterkt understreke at Regjeringen ikke følger opp med tilstrekkelig konkrete forslag om desentralisering av myndighet til regionalt utviklingsarbeid til at de nye fylkeskommunene på noen måte kan fylle sin nye rolle. Regjeringens forslag vil i praksis føre til en styrt avvikling av fylkeskommunen fordi den vil mangle mange viktige drifts- og myndighetsoppgaver på samferdsel, arbeidsmarked, kunnskap og kompetanseheving og næringsutvikling. Dette er oppgaver som er nødvendige for at det nye fylket skal bli levedyktig.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under 1.2 hvor de mener det ikke er behov for 3 forvaltningsnivå i Norge, og mener det bør etableres en forvaltningsstruktur basert på 2 nivå.

Disse medlemmer mener begrepet region ikke er et uproblematisk begrep å bruke i forhold til spør-

målet om fylkeskommunens fremtid og eventuell omlegging av arbeidsoppgavene. Region er et udefinert begrep, og det er fullt mulig å konstatere at behov for en regionpolitikk uten at man mener at man trenger et regionalt folkevalgt nivå av typen fylkeskommunen for å gjennomføre det. Disse medlemmer mener at for en rekke av de oppgaver av regionalpolitisk art som regjeringen ønsker å legge til fylkeskommunen, vil dagens fylkeskommuner være for store enheter til at dette blir en effektiv regionalpolitikk av å legge ansvaret til fylkeskommunen. På andre områder som har vært oppe i debatten om et regionalt forvaltningsnivås begrunnelse og formål f.eks. ytterligere å desentralisere statlig makt vil fylkeskommunene være for små. I et europeisk perspektiv brukes begrepet regionalpolitikk ofte om langt større grenseoverskridende områder enn det hele befolkningen i Norge vil utgjøre.

Disse medlemmer mener hele retorikken rundt regionalutviklingsrollen som begrunnelse for å opprettholde dagens fylkeskommuner er feilslått og vil ikke kunne fungere. Disse medlemmer viser til at både de større byene og interkommunalt samarbeid vil være bedre organer for å ta ansvar for en regionalutvikling. Det vil gi naturlig samarbeidsstrukturer i forhold til næringsgrunnlag og geografi og få den legitimitet i arbeidet det vil være at de som forestår samarbeidet har sitt mandat fra de enkelte kommunene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning at fylkeskommunenes ansvar for finansiering og organisering av helsevesen og undervisning må overlates til staten, for å sikre et likeverdig tilbud over hele landet. De enkelte sykehuse, videregående skolene og institusjonene innen sosial omsorg fristilles og får sine inntekter i form av statlig stykkprisfinansiering.

Disse medlemmer mener at fylkeskommunenes ansvar for veier, kultur og miljø bør deles mellom stat og kommuner.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til merknader i Innst. O. nr. 86 (2000-2001) der disse medlemmer står fast på vedtaket om at framtidige endringer i kommunestrukturen ikke skal gjennomføres mot kommunenes vilje. Det samme må gjelde eventuelle endringer i forhold til dagens fylkesgrenser.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil slå fast at en god offentlig forvaltning må baseres på oversiktlige enheter og nærhet mellom innbygger og 1. linjenivået. Disse medlemmer legger også til grunn at eventuelle endringer i kommunestruktur kun kan skje som en følge av lokale initiativ og at saken bør legges ut til folkeavstemming i de berørte kommuner.

Komiteens medlem fra Senterpartiet er sterkt kritisk til den politikk Regjeringen legger opp til gjennom å yte stimulerende tiltak for endringer i kommuneinndelingen.

6.2.2 Planarbeid

Komiteen mener at kommunene fortsatt skal være den primære myndigheten i arealforvaltning og lokal samfunnsutvikling, samt at kommunen fortsatt skal ha hovedansvar for å bestemme bruken av arealene innenfor eget territorium.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener, som Regjeringen, at løsningen av kommuneoverskridende og regionale samfunnsoppgaver og interesser nødvendigvis politisk behandling og avklaring på regionalt nivå. Disse medlemmer er enig i at fylkesplanen skal være sentral for avklaring av arealdisponering og utbyggingsmønster over kommunegrensene og delvis over fylkesgrensene, og slutter seg til at fylkesplanen styrkes og gis en generell forpliktende virkning, forutsatt at medvirkning og medbestemmelse styrkes.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i meldingen varsler at den vil gjennomgå bestemmelsene om fylkesplanlegging i plan- og bygningsloven og vurdere om arealdelen skal gjøres rettslig bindende for arealbruk i fylket.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Regjeringen foreslår at oppgaver innen miljøvern og landbruk overføres fra fylkesmannsembetet til fylkeskommunen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Regjeringen vurderer det slik at reformen vil ha stor betydning for å fremme en helhetlig og økologisk bærekraftig utvikling i alle landets fylker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til at Regjeringen vil vurdere om offentlige ressurser kan kobles bedre til regionale planer, forpliktende utviklingsavtaler og partnerskapsmodeller der også private krefter er involvert (jf. St.meld. nr. 34 (2000-2001) Om distrikts- og regionalpolitikken). Det sies i meldingen at Regjeringen vil foreta en ytterligere delegering av de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene til fylkeskommunene. Dette er flertallet enig i.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til planarbeidets betydning som styringsvirkemiddel på lokalt og regionalt nivå. Disse medlemmer er enig i at kommunen fortsatt skal være den primære myndigheten for arealforvaltning og lokal samfunnsutvikling. Kommunen skal fort-

satt ha hovedansvaret for å bestemme over bruken av arealene innenfor egne kommunegrenser. I likhet med Regjeringen mener disse medlemmer imidlertid at en mer effektiv arealbruk som også tar hensyn til viktige vernehensyn og miljøverdier nødvendiggjør at en ser flere kommuner under ett. Det samme gjelder i forhold til investeringer i infrastruktur og institusjoner som krever planlegging over kommunegrensene. Dette gjelder ikke minst for samferdselssektoren.

Disse medlemmer vil i denne sammenheng understreke betydningen av at det regionale nivået styrkes, ved siden av det interkommunale samarbeidet. Disse medlemmer støtter derfor at en tar sikte på en forenkling av reglene om interkommunalt samarbeid i plan- og bygningsloven og en forbedring av koblinger mot fylkesplanleggingen. En løsning av kommuneoverskridende og regionale samfunnsoppgaver og interesser betinger at det skjer en politisk behandling og avklaring på regionalt nivå. Dette gjelder for eksempel innenfor samferdsel, lokalisering av kjøpesentre, bolig- og næringsstruktur, større miljøvernoppgaver m.v. Her vil en styrking av fylkesplanen som planleggingsverktøy være viktig.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti er enig i at det foretas en gjennomgang av bestemmelsene om fylkesplanlegging i plan- og bygningsloven og rutineene for fylkesplanprosessene. Disse medlemmer er enig i at det vurderes hvorvidt arealdelen skal gjøres bindende når det gjelder de arealspørsmål og utbyggingsspørsmål som overskrider kommunegrensene. Disse medlemmer vil be om at denne vurderingen forelegges Stortinget.

Komiteens medlem fra Senterpartiet har merket seg at Regjeringen varsler gjennomgang av dagens regelverk om fylkesplanlegging i plan- og bygningsloven og en vurdering av om arealdelen skal gjøres juridisk bindende. Dette medlem støtter en slik gjennomgang, men vil ta stilling til spørsmålet når vurderingen foreligger.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det skal legges økt vekt på at de regionale utviklingsprogrammene videreutvikles, innarbeides i fylkesplanens handlingsprogram og at det sikres at programmene er godt forankret i nasjonale mål. Disse medlemmer er enig i dette, og vil støtte en ytterligere delegering av de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene til fylkeskommunene.

Disse medlemmer viser til at Regjeringens forslag om overføring av oppgaver innenfor landbruk og miljø fra fylkesmannsembetet til fylkeskommunen. Disse medlemmer er enig i at en slik overføring kan bidra til større engasjement for miljøspørsmål og en bærekraftig ressursforvaltning, Desentralisering av oppgaver og myndighet er viktig for å bidra til større nærhet til beslutningene. Disse medlemmer vil

derfor gi sin prinsipielle tilslutning til gjennomføringen av en slik reform.

Disse medlemmer mener imidlertid at reformen bør innrettes slik at en bedre kan sikre ivaretagelsen av en nasjonal landbrukspolitikk og en nasjonal miljøpolitikk i Norge.

Disse medlemmer mener fylkesplanen må utvikle en premissgiverrolle. I dag får man i alt for liten grad gitt regionalt faglig "beskjed" til sentrale styringsmakter om hvor skoen trykker. Gjennom en mer forpliktende fylkesplan vil lokale og regionale myndigheter bli viktige premissgivere for kommende statsbudsjetter og stortingsmeldinger på de ulike saksfelt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at kommunen skal ha ansvaret for arealplanlegging etter plan og bygningsloven. Disse medlemmer mener grenseoverskridende planleggingsbehov må løses i samarbeid mellom de berørte kommuner eventuelt med fylkesmannen som meglingsinstans for å løse konflikter. Det er etter disse medlemmers mening meningsløst å gi fylkeskommunen en form for overordnet rolle i forhold til denne planleggingen. Fylkeskommunen vil de fleste steder ikke ha bedre grunnlag for å løse grenseoverskridende planleggingsbehov enn et samarbeid mellom de berørte kommuner, tvert om vil det oppstå grenseproblemer i områder med fylkesgrenser og for mange instanser vil blandes inn i avgjørelsesprosessen. Dette skaper forsinkelser, tregere planarbeid og f.eks. at det vil ta lengre tid å tilrettelegge for boligområder. Disse medlemmer mener det er et betydelig behov for å forenkle hele planleggingsprosessen etter plan og bygningsloven.

Disse medlemmer vil vise til NOU 2000:22 hvor evalueringen av fylkesplanarbeidet beskrives slik:

"Når det gjelder spørsmålet om fylkesplanens samordningsfunksjon oppsummerer evalueringen med at fylkesplanen ikke fungerer etter intensjonen i plan- og bygningsloven. Fylkesplanprosessen er i liten grad en arena for politiske prioriteringer og fungerer i liten grad som et intern fylkeskommunalt styringsmiddel. Dette gjelder særlig overfor de tjenesteytende virksomhetene. Fylkesplanen synes også i liten grad å fungere som et regionalt samordnende styringsvirkemiddel i forhold til regional stat og kommunene. Fylkesplanene tar ikke opp de store regionale konfliktenes i fylkene."

Det vises videre til studier som viser at:

"[...] fylkesplanprosessene vitner om stort engasjement - fra alle involverte parter både på så vel politisk som administrativt hold. Men fylkesplanen var primært et planleggerinitiativ og -produkt. Entusiasmen begrenser seg til de som deltok i prosessen. Ingen andre synes å tillegge fylkesplanene nevneverdig betydning."

Disse medlemmer mener at fylkesplanlegging i stor grad er overflødig og bør avvikles. Når Regjerin-

gen skriver i St.meld. 31 at fylkesplanlegging er et viktig virkemiddel for å løse oppgaver og utfordringer fremstår det på bakgrunn av evalueringsresultatene som påstander uten belegg. Norge klarer seg fint uten fylkesplanlegging, i realiteten viser evalueringen at det har vi klart til nå. Fylkesplanleggingen har ikke hatt praktisk betydning, men krevd mange årsverk i alle deler av offentlig virksomhet. Ressurser som vi et fornyelsesperspektiv kan bruke på å bedre velferden.

Når flertallet på den ene siden fastslår at det er kommunene som har ansvaret for arealplanlegging, men samtidig er enig i Regjeringens forslag om å gi fylkesplanen en generell forpliktende virkning overfor stat og kommuner i grenseoverskridende spørsmål, og at fylkesplanen skal være sentral i å avklare spørsmål knyttet til arealdisponering og utbyggingsmønster over kommunegrensene, da går man faktisk inn for å etablere fylkeskommunen som overkommune.

Innsigelsesinstituttet

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til omtalen av endringer i innsigelsesinstituttet. Flertallet har merket seg at Regjeringen vil legge myndigheten til å treffe beslutninger i innsigelsessaker til den nye fylkeskommunen. Flertallet vil understreke at kommunene skal gis rett til å anke avgjørelsen inn for departementet, og flertallet forutsetter at det skal være opp til kommunene selv å vurdere hvorvidt de mener Miljøverndepartementet bør anmodes om å kalle inn planen for vurdering. Flertallet legger således til grunn at kommunene har en selvstendig og ubetinget rett til å anmode Miljøverndepartementet om å innkalle planen. Dette departementet kan fortsatt kalle inn planer i særskilte tilfeller på eget initiativ eller på vegne av andre departementer eller kommuner.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil for øvrig vise til det forslag Stortinget vedtok på Høyres initiativ 26. mars 1998 om en bedre samordning og reduksjon av statlige myndigheters innsigelser overfor kommunenes arealplaner. Disse medlemmer viser til at dette skal følges opp i planlovutvalgets arbeid. Disse medlemmer mener planlovutvalget bør ta utgangspunkt i at fylkesplanleggingen skal avvikles og utarbeide lovendringene i plan og bygningsloven som baserer seg på at fylkesplanleggingen skal avvikles. Disse medlemmer vil fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen endre mandatet til planlovutvalget slik at ny plandel i plan- og bygningsloven baseres på at fylkesplanlegging avvikles."

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til innstillingen til Dokument nr. 8:58 (2000-2001) fra Høyre, hvor Høyres fraksjon går inn for at det skal settes tidsfrister for innsigelser i plansaker.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti viser til omtalen av innsigelsesinstituttet i meldingen. Etter disse medlemmers vurdering er det ikke heldig at fylkeskommunen vil sitte både med innsigelsesretten og retten til å avgjøre innsigelser i en del saker. Det er også viktig at en instans som sitter med lokal og regional kjennskap og tilstedeværelse har det primære ansvaret på statlig side for å sikre at nasjonale hensyn blir ivaretatt. Disse medlemmer mener derfor at fylkesmannen fortsatt skal sitte med initiativrett og innsigelsesrett i arealspørsmål, herunder i plansaker og vernesaker. Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at meklingsinstituttet hos fylkesmannen beholdes, sammen med fylkesmannens tilsyns- og kontrollfunksjon.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sikre initiativrett og innsigelsesrett for fylkesmannen i arealspørsmål, herunder plansaker og vernesaker i forbindelse med overføringen av ansvar for miljøraker og landbrukssaker til fylkeskommunen. For landbruket vil denne retten også måtte omfatte jordlov og konsesjonslov."

6.2.3 Regional miljøforvaltning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det fortsatt vil være behov for regional miljøvernforvaltning. Hvilke oppgaver som skal ligge på regionalt nivå avhenger av hvilken myndighet og hvilket ansvar som besluttet lagt til kommunene. Flertallet peker i den forbindelse på at desentralisering av oppgaver og myndighet til kommunene er grunnleggende i meldingen. Flertallet understreker effekten av å legge slike viktige oppgaver til kommunene, som blant annet vil være større lokalt engasjement, større grad av lokal forståelse og aksept, vitalisering av lokaldemokratiet og integrering av miljøvernens hensynet i kommunenes øvrige virksomhet.

Flertallet vil understreke at en helhetlig og nasjonal miljøvernpolitikk vil ivareta våre internasjonale forpliktelser, og at statlige rammer således er nødvendig for oppgaveløsningen, som rammer for fylkeskommunenes og kommunenes miljøvernansvar.

Klagesaksbehandling på kommunale enkeltvedtak på miljøområdet, må etter flertallets vurdering ligge hos fylkesmannen. Flertallet understreker i den forbindelse at klagesaksbehandling skal ivareta rettssikkerhet for den enkelte innbygger og hensynet til miljøet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti vil understreke behovet for et sterkt miljøengasjement lokalt og regionalt. En reform med større overføring av ansvar på miljøområdet kan bidra til dette. Disse medlemmer støtter derfor hovedtrekkene i Regje-

ringens forslag, og prinsippet om at beslutninger bør fattes så nært innbyggerne som mulig. Disse medlemmer mener imidlertid at det er behov for en bedre avgrensning enn den eksempelvis fordeling når det gjelder ansvar mellom stat, fylkeskommune og kommune. Denne bør foretas ut fra en miljøfaglig gjennomgang og kvalitetssikring. Disse medlemmer vil for eksempel vise til at vern etter naturvernloven generelt er vernevedtak som er foretatt ut fra nasjonale hensyn og som sådan bør ivaretas av nasjonale organer, mens vern etter plan- og bygningsloven er gjenstand for lokal forvaltning. Et annet og tilsvarende eksempel er ansvaret for håndteringen av lov om motorisert ferdsel i utmark og vassdrag. Disse medlemmer vil be om at Regjeringen foretar en slik gjennomgang og kvalitetssikring.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti viser til at i en situasjon der en får overført mer myndighet på miljøområdet vil det etter disse medlemmers vurdering være økt behov for oppfølging for å sikre at en opererer innenfor nasjonale rammer og at overordnede miljøhensyn blir ivaretatt. Det vil være begrenset i hvilken grad departementet på selvstendig grunnlag kan følge opp planaktiviteten og forvaltningen av lover regionalt og lokalt. Dette er bakgrunnen for at disse medlemmer mener at fylkesmannen bør ha en klar initiativrett og innsigelsesrett i arealspørsmål, herunder plansaker og vernesaker i forhold til kommuner og fylker. For at dette skal kunne fungere i praksis bør dette ansvaret derfor inngå i fylkesmannens tilsyns- og kontrollfunksjon. En slik ordning forutsetter at meklingsinstituttet hos fylkesmannen opprettholdes, slik Regjeringen går inn for. Fylkesmannen vil slik kunne oversende relevante saker til departementet. Men det vil måtte være departementet som fatter beslutning i den enkelte sak.

For å kunne gjøre dette på en tilfredsstillende måte, er det etter disse medlemmers vurdering en klar forutsetning at fylkesmannen innehar plan- og miljøfaglig kompetanse, selv om miljøvern- og miljøfaglige kompetanser legges ned. Dette kan for eksempel ivaretas ved opprettelse av en felles ressursforvaltningsavdeling eller en strategisk planhet under fylkesmannen som håndterer miljøraker, landbrukssaker, klagesaker og andre arealspørsmål.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enig i at sterke rettssikkerhetsmessige hensyn tilsier at fylkesmannen fortsatt får ansvaret for klagebehandling og lovlighetskontroll.

Disse medlemmer vil også understreke to andre forutsetninger knyttet til reformen, miljøfaglig kompetanse og sikring av finansiering. Den reform Regjeringen foreslår innebærer en så stor overføring av miljøoppgaver til regionalt og kommunalt nivå at det er helt avgjørende at den miljøfaglige kompetansen blir vesentlig styrket. Antallet miljøvernledere i kommu-

nene er drastisk redusert. 110 kommuner står nå uten en miljøansvarlig i kommunen. 58 pst. av kommunene har fjernet miljøvernlederstillingene. Det betyr at et stort antall av landets kommuner står uten egen miljøkompetanse eller miljøforvaltning. Disse medlemmer er bekymret for dette, ikke minst når kommunene nå skal overta mye av miljøansvaret. Også fylkeskommunenes miljøkompetanse er begrenset.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti mener at det derfor bør etableres minimumskrav i forhold til kommuner og fylkeskommuner på dette området. Dette kan skje ved krav om miljøvernledere, om egne miljøavdelinger, faglig miljøkompetanse eller andre tilsvarende krav. Her er det selvsagt nødvendig å differensiere i forhold til kommunestørrelse. I små kommuner kan man ikke regne med slike ordninger, mens det for kommuner over en viss størrelse er naturlig og nødvendig med egen miljøkompetanse. Det må også stilles krav om at fylkeskommunen styrker sin miljøkompetanse. Miljøkompetanse og miljøtiltak koster. Disse medlemmer mener at det ikke kan være slik at kommunene og fylkeskommunene får overført et såpass stort ansvarsområde, uten at det er sikkerhet for at tilstrekkelig finansiering følger med.

Når nye reformer blir etablert er det tradisjon for øremerking av midler i en overgangsperiode. Etter disse medlemmers vurdering kan det derfor være grunnlag for at en i en overgangsperiode opererer med øremerking av midler på miljøområdet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sette minimumskrav til at kommuner og fylkeskommuner innehar nødvendig miljøfaglig kompetanse i forbindelse med gjennomføringen av reformen."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at de primært ønsker en 2-nivå-inndeling av forvaltningsstrukturen. Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at en rekke av fylkesmannens miljøoppgaver bør overføres til kommunene og viser til sine merknader under kap. 9.2. Disse medlemmer støtter ikke forslag om å overføre nye oppgaver under miljøområdet til fylkeskommunen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at Sosialistisk Venstreparti ønsker en sterkere nasjonal styring for å ivareta viktige miljø og naturpolitiske utfordringer. Lovverket må strammes opp slik at natur og miljø får et bedre vern enn i dag. Dette er en stortingsoppgave. Dette medlem går inn for en større gjennomgang av lovverket på dette området for å forsterke den nasjonale politikken og ansvaret for miljø og natur. En slik gjennomgang må klargjøre rommet for det lokale

skjønnet. Områder som det er riktig å stramme inn på er blant annet forvaltning av strandsonen, motorferdsel i utmark og vern av biologisk mangfold. Det må utarbeides nye rikspolitiske retningslinjer med differensierte rammer og regler for ulike områder av landet med ulikt behov for vern på sårbare områder. Uavhengig av hvem som skal forvalte det lokale skjønnet skal dette skje innenfor lovverket som er vedtatt og innenfor rammene for statlig politikk.

Det etter dette medlems syn riktig at folkevalgte skal forvalte det skjønnet som er lagt til lokalt eller fylkesnivå.

Dette medlem vil påpeke viktigheten av å beholde hjemmel som sikrer initiativrett og innsigelsesrett for nasjonale myndigheter i plan- og arealsaker.

Dette medlem vil påpeke viktigheten av arbeidet som er utført gjennom Lokal Agenda og det store miljøengasjementet en finner mange steder. Dette arbeidet er nært knyttet opp mot arbeidet til de frivillige organisasjonene for natur og miljøvern.

Dette medlem viser til viktigheten av å styrke dette arbeidet i forbindelse med at flere beslutninger på området skal legges til kommuner og fylkeskommuner. Dette medlem viser til sine merknader under behandlingen av rikets miljøtilstand og vil gå inn for å styrke disse organisasjonene gjennom økte statlige tilskudd.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en større gjennomgang av lovverket på miljø- og naturvernområdet for å forsterke den nasjonale politikken og ansvaret for miljø og natur."

6.2.4 Regional landbruksforvaltning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Regjeringens vurderinger hva angår regional landbruksforvaltning. Regjeringen mener det er et behov for en mer samordnet og helhetlig politikk for utviklingsarbeid og planlegging som går på tvers av kommunegrensene og som er av regional karakter, derfor foreslår Regjeringen å styrke fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør og flytte oppgaver, myndighet og ressurser over fra fylkesmannen. Flertallet understreker viktigheten av at klagebehandling og lovlighetskontroll på disse områdene fortsatt skal ligge samlet hos fylkesmannen. Flertallet har merket seg at målet er å videreutvikle kommunene som landbruksmyndighet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Regjeringens langtidsprogram St.meld. nr. 30 (2000-2001) hvor det står følgende:

"Landbruksdepartementet har gjennom St.meld. nr. 17 (1998-99) Verdiskapning og miljø - muligheter i skogbruket og St.meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon varslet at en ytterligere desentralisering er ønskelig, blant annet for å legge til

rette for en størst mulig nærhet mellom forvaltning og ulike brukergrupper. Meldingen stadfestet også at kommunene har en viktig rolle ved utformingen av en lokal landbrukspolitikk innenfor rammene av den nasjonale landbrukspolitikken, og at det legges stor vekt på å øke kommunenes handlingsrom som landbruksmyndighet innen enkelte saksfelt.

Regjeringen vil følge opp meldingene, slik at kommunene kan bli en enda viktigere aktør i gjennomføringen av landbrukspolitikken. Slik stimuleres lokal forankring, forståelse og aksept for viktige landbrukspolitiske oppgaver. På denne måten kan også landbruket bli en integrert del av næringspolitikken i kommunene.

Følgende mål legges til grunn for gjennomgangen på landbruksområdet:

- styrking av den landbrukspolitiske dialogen med kommunene
- et større engasjement i kommunene om landbrukspolitiske utfordringer
- et økt landbrukspolitisk ansvar og handlingsrom til kommunene
- enklere forvaltning og administrasjon av virkemidlene
- gode og rasjonelle kontroll- og styringstiltak overfor kommunene.

På flere områder innenfor landbruksforvaltningen ligger det til rette for ytterligere desentralisering og forenkling. Oppgaver som egner seg kan være innenfor miljø, bygdeutvikling og skogbruk. Regjeringen vil også fokusere på forenkling av rapporteringen fra kommunene innenfor landbruksområdet. Arbeidet vil bli startet opp i samarbeid med blant annet kommunesektoren våren 2001."

Disse medlemmer viser til omtalen av fylkeskommunens overtakelse av fylkesmannens tilsynsansvar i landbrukssaker. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen vil overføre tilsynsansvaret til fylkeskommunen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke behovet for et sterkt landbrukspolitisk engasjement lokalt og regionalt. En reform med større overføring av ansvar på landbruksområdet kan bidra til dette. Disse medlemmer støtter derfor hovedtrekkene i Regjeringens forslag, og prinsippet om at beslutninger bør fattes så nært innbyggerne som mulig.

I en situasjon der en får overført mer myndighet på landbruksområdet vil det etter disse medlemmers vurdering være økt behov for oppfølging for å sikre at en opererer innenfor nasjonale rammer og at overordnede hensyn til næring og ressursforvaltning blir ivare tatt.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti mener det vil være begrenset i hvilken grad sentrale statlige myndigheter på selvstendig grunnlag kan følge opp jordvern og næringspolitikken innenfor landbruket og forvaltningen av lover regionalt og lokalt. Dette er bakgrunnen for at disse medlemmer mener at fylkesmannen bør ha initiativrett

og innsigelsesrett i arealspørsmål, herunder enkeltvedtak når det gjelder jordlov, konsesjonslov, plansaker og jordvernsaker i forhold til kommuner og fylker. For at dette skal kunne fungere i praksis bør dette ansvaret derfor inngå i fylkesmannens tilsyns- og kontrollfunksjon.

En slik ordning forutsetter at meklingsinstituttet hos fylkesmannen opprettholdes, slik Regjeringen går inn for. Fylkesmannen vil slik kunne oversende relevante saker til Landbruksdepartementet. Men det vil måtte være departementet som fatter beslutning i den enkelte sak.

For å kunne gjøre dette på en tilfredsstillende måte, er det etter disse medlemmers vurdering en forutsetning at fylkesmannen innehar plan- og landbruksfaglig kompetanse, selv om fylkeskommunen overtar hoveddelen av landbrukskompetansen. Dette kan for eksempel ivaretas ved opprettelse av en felles ressursforvaltningsavdeling eller en strategisk planenhet under fylkesmannen som håndterer miljø saker, landbruks saker, klagesaker og andre arealspørsmål.

Disse medlemmer er enig i at sterke rettssikkerhetsmessige hensyn tilsier at fylkesmannen fortsatt får ansvaret for klagebehandling og lovlighetskontroll på landbruksområdet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil også understreke to andre forutsetninger knyttet til reformen, landbruksfaglig kompetanse og sikring av finansiering. Den reform Regjeringen foreslår innebærer en så stor overføring av oppgaver til regionalt og kommunalt nivå at det er helt avgjørende at den landbruksfaglige kompetansen blir vesentlig styrket.

Disse medlemmer er bekymret for den svekkelse av den landbruksfaglige kompetanse som man har sett i kommunene etter at den øremerkete finansieringen forsvant. Ikke minst når kommunene nå skal overta mye av landbruksforvaltningen er det avgjørende for å opprettholde en nasjonal landbrukspolitik at kommunenes og fylkeskommunenes landbruks- og næringspolitiske kompetanse styrkes. Dette er også svært viktig for å ivareta et multifunksjonelt landbruk i hele landet.

Disse medlemmer mener at det derfor bør etableres minimumskrav i forhold til kommuner og fylkeskommuner på dette området. Dette kan skje ved krav om jordbrukssjef, faglig landbrukskompetanse eller andre tilsvarende krav. Her som på miljøområdet er det selvsagt nødvendig å differensiere i forhold til kommunestørrelse og -type. I små kommuner og i kommuner uten vesentlige landbruksarealer eller landbruksproduksjon kan man ikke regne med slike ordninger. Her vil et interkommunalt samarbeid kunne være naturlig. For kommuner over en viss størrelse og med landbruksproduksjon av et visst omfang er det naturlig og nødvendig med egen landbrukskompetanse. Det må

også stilles krav om at fylkeskommunen styrker sin landbruksfaglige og -politiske kompetanse.

Disse medlemmer mener at det ikke kan være slik at kommunene og fylkeskommunene får overført et såpass stort ansvarsområde som landbruket er, uten at det er sikkerhet for at tilstrekkelig finansiering følger med. Når nye reformer blir etablert er det tradisjon for øremerking av midler. Etter disse medlemmers vurdering må det derfor være grunnlag for at en opererer med øremerking av midler på landbruksområdet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sette minimumskrav til at kommuner og fylkeskommuner innehar nødvendig landbruksfaglig kompetanse i forbindelse med gjennomføringen av reformen."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at de ønsker å nedlegge fylkeskommunen og etablere en forvaltningsstruktur basert på 2 nivå i Norge. I tillegg ønsker Høyre er rekke endringer i dagens lov og regelverk som forvaltes av landbruksavdelingene knyttet til fylkesmannen. Dette gjelder endringer til tilskuddsordninger, økning av konsesjonsgrensen ved overtakelse av landbrukseiendom til 50 dekar og endringer i jordloven. Det er derfor grunn til å anta at en rekke oppgaver som tilligger fylkesmannen i dag vil bli avviklet. Disse medlemmer er enig med regjeringen i at en rekke andre oppgaver innenfor landbruksforvaltningen som i dag er tillagt fylkesmannen kan desentraliseres til kommunene, men disse medlemmer ser ingen grunn til å overføre nye oppgaver til fylkeskommunen. Dette er også i tråd med at Høyre og Fremskrittspartiet ønsker å fjerne fylkesplanleggingen og gjøre kommunene reelt til hovedansvarlige for arealplanleggingen. Hvis disse partiers forslag til endringer i lov og regelverk knyttet til landbruket blir vedtatt, vil saksmengden til fylkeslandbruksnemndene reduseres så mye at det vil være grunn til å vurdere behovet for slike nemnder i fremtiden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at landbruksforvaltningen bør kunne styres av kommunene selv, og at det ikke er behov for noe regionalt styringsorgan.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at vi er avhengig av en nasjonal landbrukspolitik. Likevel bør det regionale nivået utvikles innenfor landbruksforvaltningen. Gjennom å legge regionale strategier for landbruket, kombinert med nasjonale rammer for landbrukspolitikken, kan vi bidra til å utvikle både lokal nisjeproduksjon og volumproduksjon. Det er helt

nødvendig at det nasjonale nivået fortsatt tar hånd om de overordnede grepene i landbrukspolitikken, lovverk, forskriftsverk og avtaleverk. Det regionale rommet må utvikles i forhold til strategier innen kvalitetsmål, kompetansemål og bedriftsrettede tiltak.

6.2.5 Regional samferdsel

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Regjeringens vurdering av regional samferdsel og slutter seg til premissene og vurderingene i meldingen.

Disse medlemmer mener det er behov for bedre samordning mellom statlig og regional samferdselspolitikk. Utvikling av Nasjonal transportplan med økt fylkeskommunal innflytelse er et viktig bidrag til dette. Fylkesplanene med de 4-årige regionale utviklingsprogrammene (RUP) og Nasjonal transportplan må samordnes best mulig.

Disse medlemmer viser til at Samferdselsdepartementet vil utføre med ulike modeller for transportsystemets forvaltningsorganisering i byene, der investering og drift av både veg- og kollektivmidler ses i sammenheng med arealbruk. Også dette vil bidra til bedre samordning mellom forvaltningsnivåene.

Disse medlemmer mener staten må ha det overordnede ansvaret for samferdselspolitikken. Sterke statlige enheter er nødvendig for å ivareta nasjonale interesser knyttet til transport. Disse medlemmer mener det er viktig å sikre en helhetlig samferdselspolitikk på regionalt nivå, men også samlet sett, på tvers av forvaltningsnivåer. Ordningen med et statlig vegvesen innebærer etter disse medlemmers mening store fordeler. Disse er bl.a. knyttet til planlegging, utbygging, vedlikehold og drift av vegnettet. På disse områder er det betydelige samordningsgevinster og stordriftsfordeler på tvers av fylkeskommuner og regioner. Oppbygging av parallell kompetanse i fylkeskommunene vil være sløsing med ressurser og gi mindre veg for pengene.

Etter disse medlemmers mening vil overføring av vegkontorene til fylkeskommunene klart kunne gi større regionale forskjeller i vegstandard. Dette kan bl.a. svekke næringslivets krav til et mest mulig enhetlig vegnett og øke transportkostnadene spesielt for distriktene.

Både Regjeringen og Stortinget har gitt økt trafikk-sikkerhet høyest prioritert i transportpolitikken. Det understrekes at de fleste ulykkene skjer i vegsektoren, og at det er nødvendig å styrke Statens vegvesen for å nå målsettingen om reduksjon i trafikkulykkene. Også av denne grunn mener disse medlemmer det er nødvendig med samordnet statlig innsats i vegsektoren. Overføring av vegkontorene til fylkeskommunene vil svekke arbeidet for økt trafikk-sikkerhet.

Det må etter disse medlemmers mening legges vekt på at ressursene til transport utnyttes mest mulig effektivt. For de fleste deler av transportsektoren som luftfart, jernbane og kystforvaltning er det gjennomført organisatoriske endringer for å øke effektiviteten. Det

er store ressurser å spare på å gjennomføre tilsvarende endringer også for Statens vegvesen. Dette er bakgrunn for forslaget om å organisere vegvesenet i 5-8 regioner, og det forutsettes at Regjeringen kommer tilbake til dette i statsbudsjettet for 2002.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det delte ansvaret for samferdsel er til hinder for en regional helhetlig samferdselspolitikk. Disse medlemmer mener nasjonalt beslutningsnivå må begrenses til å ha ansvar for prioritering av de nasjonale vegene, stamvegene, mens ansvar for investeringer og vedlikehold av øvrige riksveger overføres til fylkene. Disse medlemmer mener at disse midlene må kunne brukes i en helhetlig samferdselsmessig sammenheng. Disse medlemmer vil vise til at en overføring av øvrige riksveger til fylkene gjør et skille mellom fylkesveger og øvrige riksveger unødvendig.

Disse medlemmer mener at på bakgrunn av en slik endring i beslutningsnivåene vil det være naturlig å endre vegkontorenes tilhørighet. Disse medlemmer mener at vegkontorene bør integreres i fylkenes samferdselsetat, slik at vi får en felles samferdsel- og vegetat. Disse medlemmer mener at det statlige vegkontoret skal ha ansvar for stamvegene, og at den fylkeskommunale samferdsel- og vegetat skal utføre arbeidet også på stamvegene når det gjelder byggeprosjekter, drift og vedlikehold. Disse medlemmer mener at antall vegkontorer ikke må reduseres.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å overføre ansvaret for investeringer og vedlikehold av riksveger til fylkeskommunene."

"Stortinget ber Regjeringen integrere vegkontorene i fylkenes samferdselsetat slik at vi får en felles samferdsel- og vegetat."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til sine merknader under 1.2 om sine forslag til organiseringer gitt en avvikling av fylkeskommunen. Disse medlemmer vil vise til at Regjeringens skisse til organisering av forholdet mellom fylkeskommune, veikontor og statlige føringer i liten grad skiller seg ut fra det som i dag er praksis og som har Høyres støtte. Disse medlemmer vil vise til følgende fellesmerknad mellom Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre i Innst. S. nr. 119 (2000-2001) når det gjelder omorganisering av veikontorene:

"Disse medlemmer vil vise til at det i dag er veikontor i alle landets fylker. I en tid med knappe bevilgninger til vegsektoren er det nødvendig å utnytte de ressurser som stilles til disposisjon på en god måte. I denne sammenhengen må en også vurdere om strukturen med ett veikontor i hvert fylke er en kostnadseffektiv organisering. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig å gjennomgå veikontorstrukturen

med henblikk på best mulig ressursutnyttelse. Disse medlemmer vil derfor be Regjeringen sørge for at en slik gjennomgang blir foretatt og at saken legges frem for Stortinget."

Disse medlemmer viser til at det er stor forskjell på kommunestørrelsen i Norge og at de større byene selv bør kunne ta hånd om kollektivtrafikkansvaret og tilhørende midler. Disse medlemmer er kjent med at enkelte kommuner har søkt å få overta dette ansvaret i en forsøksperiode, det mener disse medlemmer bør gjennomføres og foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen iverksette forsøk hvor kommuner som ønsker det kan få overta ansvaret for kollektivtrafikk og tilhørende midler."

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ser det oppdelte ansvaret for samferdsel som et hinder for en regional helhetlig samferdselspolitikk. Gjennom rammeoverføringene til fylkene har fylkene ansvar for kollektivmidler og fylkesveger. Stortinget øremerker investeringsmidler til riksveger etter prioritet fra fylkene. Drifts- og vedlikeholdsmidler ligger i vegetaten. Det ligger således ingen mulighet for å prioritere mellom formålene.

Dette medlem mener at nasjonalt beslutningsnivå bør begrense seg til å ha ansvar for prioritering av nasjonale veger, stamvegene, mens ansvar for investering, drift - deriblant riksvegferger - og vedlikehold av øvrige riksveger overføres til fylkene. Dette må ikke overføres som øremerkede midler, men kunne nyttes i en helhetlig samferdselsmessig sammenheng. For at det regionale nivå skal kunne prioritere mellom formålene bør derfor midler til fylkesveger og kollektivformål kunne ses i sammenheng med midler til øvrige riksveger. Dette kan skje ved å trekke ut av de generelle rammeoverføringene midlene til kollektiv- og fylkesveger, slå dem sammen med midlene til investering, drift og vedlikehold på riksveger til en rammeoverføring til samferdsel som fylkene har full frihet til å prioritere innenfor. En slik overføring av øvrige riksveger til fylkene overflødiggjør også skillet mellom fylkesveger og øvrige riksveger, i og med at det fulle ansvar for begge typer vegnett ligger på samme forvaltningsnivå.

Dette medlem vil peke på at når meldinga omtaler et tredelt vegnett, er det lite presist da vegnettet i realiteten er firedelt. Det er et klart skille mellom stamveger og øvrige riksveger. Stamveger er en egen post i budsjettet og prioritering foretas på nasjonalt nivå. Øvrige riksveger prioriteres i hovedsak fra fylkene og kommer fra Stortinget som øremerkede midler ut fra disse prioriteringer.

Dette medlem mener at det også bør vurderes å innbefatte midler til kjøp av nærtrafikkjenester på jernbane i en slik rammeoverføring.

Med bakgrunn i en slik styrking av regionalt beslutningsnivå vil det være nødvendig å endre vegkontorenes tilhørighet. Vegkontorene bør integreres med fyl-

kenes samferdselsetat, slik at vi får en felles samferdsels- og vegetat med ansvar for kollektiv og veg. Et statlig vegdirektorat har ansvar for stamvegene, og den fylkeskommunal samferdsels- og vegetat utfører arbeidet også på stamvegene når det gjelder byggeprosjekter, drift og vedlikehold.

Dette medlem vil derfor gå imot at antallet vegkontorer reduseres, da de bør integreres i fylkeskommunen.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen trekke midlene til kollektivtrafikken ut av de generelle rammeoverføringene. Midlene legges inn i en rammeoverføring der kollektivmidler, midlene til investering, drift og vedlikehold på riksveger og fylkesveger og kjøp av regional og lokal togtrafikk samlet overføres til fylkeskommunen som en sum. Det gis full frihet for fylkeskommunen til å prioritere innenfor ramma."

Dette medlem konstaterer at TP 10-planene ikke førte til en helhetlig transportplanlegging. Hovedårsaken lå i at det ikke var noe forvaltningsnivå som hadde et samlet ansvar, og som hadde tilgang til investerings- og driftsmidler som de kunne utnytte for helhetlige løsninger. Investeringsmidler til veg lå på nasjonalt nivå og ble øremerket gjennom stortingsbehandling, mens kollektivsiden som er et fylkeskommunalt ansvar ikke får samme fokus. Dette medlem vil også påpeke at det ikke blir gitt noen tilbakemelding til Stortinget om utviklingen på tilbud, tilgjengelighet, pris og kvalitet på kollektivtrafikk i fylkene.

Dette medlem vil påpeke at mens TP 10-planene anbefalte løsning som hadde en miljøprofil, bl.a. ved kollektivsatsing, var de statlige midler i hovedsak øremerkede veginvesteringsmidler som ikke kunne omprioriteres. Erfaringene fra dette arbeidet viste at skal et slikt planarbeid få praktiske resultater i pakt med ønskede miljømål, må det regionale beslutningsnivå ha tilgang til å prioritere midlene.

6.2.6 Fiskeri- og havbruksforvaltningen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Regjeringens vurderinger av fiskeri- og havbruksforvaltningen og tar dette til orientering.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet har ingen særskilte merknader til dette punkt utover de som gjelder generelt fylkesplanlegging og næringsutvikling i hhv. 6.2.2 og 6.2.7.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at fylkeskommunenes prioritering av havneutbygging skal ligge til grunn for bruken av investeringsmidler for fiskerihavner, i og med at dette er nært tilknyttet den næringspolitiske strategien regionalt.

6.2.7 Lokal og regional næringsutvikling

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det fremgår av meldingen at Regjeringen ønsker å styrke fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør, blant annet for å legge til rette for å styrke den samlede verdiskapningen i hele landet. Flertallet viser til at dette vil være avgjørende for å kunne sikre bosettingsmønsteret i landet. Flertallet legger vekt på at utviklingsarbeid på regionalt og lokalt nivå skal være godt forankret i de nasjonale nærings- og regionalpolitiske målsettinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til St.meld. nr. 36 (2000-2001) SND: Ny giv, ny vekst, nytt næringsliv, som behandles i Stortinget parallelt med denne meldingen. Disse medlemmer viser til at SND-meldingen omhandler samordning av virkemidlene SND har, for å bidra til økt verdiskapning og et fremtidsrettet og konkurransedyktig næringsliv. Disse medlemmer viser til at formålet er at SNDs ordninger skal bli mer fleksible, og at distriktskontorene styrkes og gjøres til gode inngangsporter til statens samlede virkemidler for næringslivet.

Disse medlemmer er enige i at ansvaret for ordningen med etablererstipend overføres fra fylkeskommunene til SND.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti ser det som viktig at samarbeidet mellom SNDs distriktskontorer og fylkeskommunene forsterkes.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens forslag til ny modell for de regionale styrene i SND, og støtter hovedtrekkene i forslaget. Disse medlemmer vil imidlertid påpeke betydningen av at næringspolitikken forankres best mulig i det regionale folkevalgte nivået, og går derfor inn for at fylkeskommunen skal ha rett til å utnevne de regionale styrenes medlemmer med politisk tilknytning.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet har ingen tiltro til at fylkeskommunenivået vil være en effektiv regionalutviklingsaktør. Disse medlemmer mener kommunene enten alene eller i naturlige interkommunale samarbeidsordninger i felles arbeidsmarkedsregioner vil fylle denne rollen bedre enn fylkeskommunene. Disse medlemmer mener dette blir en løsning nærmere befolkning og næringsliv som skaper mer egenmobilisering og entusiasme. Disse medlemmer mener det bør utvikles forsøk med desentralisering av arbeidet som regional utviklingsaktør til kommuner og interkommunalt samarbeid og fremmer forslag om dette:

"Stortinget ber Regjeringen utvikle forslag hvor enkeltkommuner og interkommunale samarbeidsorga-

ner får overta rollen som regional utviklingsansvarlig, og dermed de virkemidler som tillegges fylkeskommunen knyttet til regional næringsutvikling."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil for øvrig vise til sine generelle merknader, samt vise til Fremskrittspartiets merknader i Innst. S. nr. 318 (2000-2001), jf. St.meld. nr. 34 (2000-2001).

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil peke på at det er svært viktig å sikre utviklingsdyktige næringsmiljøer ute. Det regionale nivået må derfor tilføres kompetanse og virkemidler til å utvikle en slik rolle. Det legges til grunn at alt operasjonelt arbeid rettet mot innbyggere/brukere saksbehandles og bevilges i regionen. Prinsippet om optimal nærhet til innbyggerne er viktig.

Disse medlemmer påpeker at for å sikre tilstrekkelig kompetanse, må det regionale nivået ha en sterk, ubrutt kanal inn mot det sentrale virkemiddelapparatet som må ha ansvar for å skaffe nødvendig info/kunnskap/kompetanse.

Disse medlemmer mener at kompetanse vil være den viktigste suksessfaktor i all virksomhet og derfor må være det viktigste utgangspunkt for organisering av den næringsrettede virksomheten i fylkene.

Disse medlemmer ber Regjeringen bidra til å utvikle regionale partnerskap, hvor flere statsinstitusjoner deltar med sine ressurser og sin kompetanse. Gjennom å bringe Norges Forskningsråd og Norges Eksportråd sammen med SND og SIVA ut i det regionale næringsutviklingsarbeidet, vil en kunne utvikle betydelige synergieffekter.

De lokale og regionale betingelsene for næringsutvikling er svært forskjellige i ulike deler av landet. Det betyr at mål, strategier og tiltak for å skape utvikling også må være forskjellige og tilpasset de aktuelle forutsetningene og utfordringene i den enkelte region.

Disse medlemmer påpeker derfor at den overordnede politikk for regional utvikling må ta hensyn til disse forskjellene og tillate en betydelig fleksibilitet i prioriteringer, arbeidsformer og tiltak.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til sine merknader i budsjettinnstillingene og til forslag i forbindelse med de distriktpolitiske redegjørelsene om å øke rammene for SND, desentralisere deler av administrasjonen i SND og desentralisere myndighet til fylker og kommuner på områder som arbeidsmarked, samferdsel og næringsutvikling.

Dette medlem mener at flest mulig av de distriktpolitiske virkemidlene må legges som helhetlige bevilgningsrammer som kommuner og fylkeskommuner kan disponere mye friere enn i dag, ut fra lokalt vedtatte planer og behov. Begrensingen mot bruk av distriktpolitiske penger på kommunale og fylkeskommunale kjerneoppgaver må fjernes.

Dette medlem mener en desentralisering av SNDs fylkeskontor til den nye fylkeskommunen må utredes. Det vil være en naturlig konsekvens av at fylkeskommunen skal ha hovedrollen som regionale utviklingsaktør.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede og legge fram forslag om desentralisering av SNDs fylkeskontor til den nye fylkeskommunen."

6.2.8 Videregående opplæring og kompetanseutvikling

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Regjeringens vurdering av videregående opplæring og kompetanseutvikling. Disse medlemmer slutter seg til vurderingene som fremkommer i meldingen på dette området. Det vises til St.meld. nr. 27 (2000-2001) Gjør din plikt - krev din rett, hvor det foreslås endringer i styringen ved utdanningsinstitusjonene.

Disse medlemmer forutsetter at det er et nært og tett samarbeid mellom fylkeskommunene og Aetat, spesielt når det gjelder kompetanseheving og opplæring.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at utdannings-satsing er det viktigste og riktigste bidraget til å utvikle hele Norge og gi hver enkelt maksimale muligheter til å utvikle seg og ta kontroll over sin livssituasjon. Disse medlemmer vil vise til at utdanning er det viktigste strategiske instrument både i distrikts- og regionalpolitikken. Skal denne utdannings-satsinga bli vellykket er det en forutsetning at fylkeskommunen i sin nøkkelrolle får økonomiske muligheter til å satse både på kvalitet og bredde og gjøre nødvendige investeringer.

Disse medlemmer mener at det må settes i gang et arbeid for å flytte Aetats virksomhet når det gjelder kompetanseheving, opplæring og tiltaksvirksomhet til fylkeskommunen. I en slik modell vil den regionale politikken på området utformes innenfor den nasjonale politikkenes rammer. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede og legge frem forslag om å flytte Aetats oppgaver når det gjelder kompetanseheving, opplæring og tiltaksvirksomhet til fylkeskommunen."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at hovedproblemet vedrørende samordninger mellom Aetat og de ulike forvaltningsnivåene, er samordninger mellom kommunenes sosialtjeneste og Aetat for å mobilisere flere av dem som står utenfor arbeidsmarkedet. Disse medlemmer mener bruk av arbeidsmarkedsmidler i en situasjon med mangel på arbeidskraft bør brukes indi-

vidorientert og derfor ikke har noe å gjøre på fylkesnivå.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil fastholde at arbeidsmarkedspolitikken spiller en viktig rolle i velferds- og næringspolitikken, men også i distrikts- og regionalpolitikken. Derfor må arbeidsmarkedspolitikken ta distriktshensyn og samordnes med de andre virkemidlene i distriktspolitikken. Dette krever ulike formidlings- og kompetansestrategi tilpasset ulike landsdeler og distrikter. Aetats politikk må ikke bidra til å tappe viktige ressurser ut av regioner og distrikter og må ikke virke i motsatt retning av statens og fylkenes satsing i regional- og distriktspolitikken. Det blir viktig at Aetats strategi er i samsvar med satsingsområder i fylkesplanen. Aetats virkemidler og regional satsing på kompetanseheving må sees under ett og virke sammen.

Disse medlemmer vil vise til at fylkeskommunen fra før av har ansvaret for tilrettelagt opplæring for voksenopplæringen og på videregående nivå. Disse medlemmer mener det er en klar sammenheng mellom relevant utdanning og mulighet til arbeid som tilsier at Aetats virkemidler må sees i sammenheng med midler til kompetanseheving i fylkeskommunen.

Disse medlemmer ber Regjeringen legge fram en slik distriktspolitisk strategi for arbeidsmarkedspolitikken.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en distriktspolitisk strategi for Arbeidsmarkedsetaten."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til sine merknader under 1.2 om å avvikle fylkeskommunen. Disse medlemmer har ingen generelle innvendinger til at videregående skoler kan ligge under fylkeskommunen hvis den skal opprettholdes, men mener at det viktig å gi valgfrihet for elevene, og at fylkesgrenser ikke påfører enkelte elever unødige lange reiser for å få et skoletilbud i eget fylke hvis det er nærmere til samme utdanningstilbud i nabofylket. Disse medlemmer mener generelt at skolene bør få et større selvstyre og få mulighet til å utvikle egenart og ulike pedagogiske ideer. Derfor mener disse medlemmer det bør etableres et stykkprissystem hvor pengene følger eleven.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener både universitet og høyskoler bør sikres uavhengighet av politiske myndigheter ved at de blir selvstendige juridiske enheter, med frihet til å velge styresammenheng og organisasjonsmodell. Disse medlemmer mener det er høyskolen selv som bør utpeke eksterne styremedlemmer.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at enkelte kommuner har uttrykt ønske om selv å drive de videregående skoleene i sin kommune. Disse medlemmer mener det ville være interessant å gjennomføre forsøk hvor ansvaret for videregående skoler ble overlatt til enkeltkommuner. Disse medlemmer foreslår derfor:

"Stortinget ber Regjeringen innvilge forsøk med at kommuner overtar ansvaret for videregående skoler hvis enkeltkommuner ønsker dette."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til sine generelle merknader, og i denne sammenheng særlig til Fremskrittspartiets prinsipielle holdning om at staten bør overta det økonomiske ansvaret for all utdanning. Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader og forslag i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 27 (2000-2001).

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at kompetansereformen er en arbeidslivsreform. Kompetanse er et viktig virkemiddel for utvikling av arbeidsliv og næringsliv, og er dermed viktig for den regionale utviklingen. Disse medlemmer vil understreke at folkevalgte, regionale organ må få samordningsansvar for gjennomføringa av kompetansereformen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at fylkeskommunen får koordineringsansvaret for kompetansereformen."

6.2.9 Kultursektoren

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Regjeringens vurdering av kultursektoren. Disse medlemmer slutter seg til vurderingene som framkommer i meldingen på dette området.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at de mener at de såkalt funksjonsfordelingsinstitusjonene fortsatt skal ha en delt finansiering mellom staten og lokale myndigheter. Disse medlemmer mener staten har et ansvar for å finansiere kulturvirksomhet i alle deler av landet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til sine generelle merknader.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at lokale og regionale nivåer må ha stor frihet til å utvikle en kulturpolitikk basert på lokale forhold og behov. Det vil være viktig å bidra til regionale nettverksløsninger mellom ulike kulturinstitusjoner, for eksempel regionale teatersamarbeid.

Disse medlemmer vil understreke det viktige kulturarbeidet som foregår på regionalt nivå i regi av fylkeskommunen. Gjennom dette arbeidet har en sikra koordinerte og effektive turneer, flere kulturopplevelser og at kulturkronene er blitt brukt på en effektiv måte. Når en nå skal utvikle en "kulturell skolesekk"/"kultur-niste" for hele landet, er det viktig at det skjer ut fra lokale forhold, og at det bygges på de erfaringene og det arbeidet som allerede er gjort. En slik investering vil være god distriktpolitikk og god politikk for barn og unge.

Disse medlemmer vil peke på viktigheten av å beholde fagkompetanse når det gjelder bibliotek og vil derfor gå imot fjerning av kompetansekrav knyttet til bibliotekene.

6.2.10 Velferdstjenester

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til meldingens vurderinger av ansvaret for enkelte velferdstjenester, herunder tannhelsetjenesten, rusmiddeltiltak, barnevern og familievern.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til merknadene fra Høyre og Arbeiderpartiet om videre utredningsarbeid vedrørende både rusomsorgen og tannhelsetjenesten i Innst. O. nr. 118 (2000-2001). Disse medlemmer viser videre til at det også foregår en vurdering av plasseringen av 2. linjetjenesten i barnevernet. Disse medlemmer mener det er mye som tyder på at 1. og 2. linjetjenesten i barnevernet bør sees i nærmere sammenheng, og mener at hvis ikke vurderingen konkluderer med at ansvaret for 2. linjetjenesten bør flyttes til kommunene, så bør det iverksettes forsøk med å gi kommunene dette ansvaret.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det kan være uheldig å skille ansvaret for spesialisthelsetjenesten fra ansvaret for sosiale tjenester knyttet til barnevern, rus, familievern og tannhelsetjenesten. Dette medlem mener det bør foretas videre vurdering av hvor ansvaret bør ligge. Det dreier seg om spesialisthelsetjenester som krever kompetanse og et apparat av et visst omfang. Flere av tjenestene er også nært knyttet til tiltak innen psykiatri som nå er underlagt staten. Dette understreker svakheten ved en ensidig overføring av spesialisthelsetjenesten til staten uten å se den i sammenheng med fylkeskommunenes ansvar for de sosiale tjenestene innen barnevern, rus, familievern og tannhelsetjenesten.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til merknader og forslag i Innst. O. nr. 118 (2000-2001) om statlig overtakelse av fylkeskommunale sjukehus.

6.2.11 Fylkesinndeling

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og

Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til de vurderinger som gjøres om fylkesinndelingen i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har ingen-ting imot at det blir færre fylkeskommuner, men mener dette må skje på frivillig grunnlag. Disse medlemmer viser til de økonomiske virkemidler som er stilt til rådighet for dette, samt et eget rådgivende utvalg for dette og slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener man neppe avskaffer grenseproblemer ved å flytte på grensene, da oppstår det som oftest bare nye. For øvrig tar disse medlemmer Regjeringens opplegg til etterretning som den endelige bekreftelsen på at kommunal- og regionalministerens opprinnelige tanker om å etablere regioner er gravlagt sammen med flertallet i oppgavefordelingsutvalgets ønsker om å redusere antallet fylker til mellom 10 og 15 i Norge.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til merknad under kap. 6.2.1.

6.2.12 Valgordning

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Regjeringens vurdering om at det regionale nivået gis demokratisk legitimitet gjennom direkte valg og slutter seg til dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at direkte valg ikke nødvendigvis gir bedre demokratisk legitimitet hvis rollene man velges til, ikke har legitimitet i befolkningen.

6.2.13 Ulike sider ved nye folkevalgte regionale nivå i forhold til dagens fylkeskommune

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti, viser til underpunktet om legitimitet. Mangel på folkelig oppslutning og legitimitet angis å være et sentralt ankepunkt mot dagens fylkeskommune.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har merket seg at Regjeringen i meldingen anfører at de endringene som er foreslått i oppgavefordelingen, vil bety at fylkeskommunen får et tydelig ansvar for regionens utvikling, noe som igjen vil legge til rette for økt interesse om politiske prosesser på fylkesnivå.

Disse medlemmer slutter seg til Regjeringens vurdering om at en styrking av fylkeskommunens legitimitet i stor grad vil være avhengig av fylkeskommunens egen innsats for å synliggjøre regionalpolitiske problemstillinger overfor innbyggerne, samt evne til å løse regionale utfordringer og oppgaver på en god og effektiv måte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er opptatt av den spesielle situasjon Oslo er i gjennom sin status som både kommune og fylkeskommune. Flertallet peker på at de prinsipielle spørsmålene dette reiser i høyeste grad må vurderes nærmere. Flertallet vil særskilt peke på myndighet innenfor innsigelsesinstituttet på miljø- og landbruksområdet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er grunnleggende uenige i Regjeringens vurderinger av hvordan de nye oppgavene vil sikre fylkeskommunen legitimitet. Den nye fylkeskommunen vil ha arbeidsoppgaver som er diffuse, få reelle ansvarsområder og mange kompetansestridigheter med andre forvaltningsnivå med langt høyere folkelig oppslutning og legitimitet enn fylkeskommunen har. Disse medlemmer mener fylkeskommunen først og fremst vil fremstå som et politisk byråkrati uten direkte betydning for den enkelte innbygger, men som den som får ansvaret for forsinkelser i arealutvikling, boligbygging osv. Disse medlemmer tror ikke fylkeskommunen med disse arbeidsoppgavene vil bestå særlig lenge.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil også sterkt understreke at Regjeringen ikke følger opp med tilstrekkelig konkrete forslag om desentralisering av myndighet til regionalt utviklingsarbeid, til at den nye fylkeskommunen på noen måte kan fylle sin nye rolle og viser til egne forslag i denne meldingen. Overføring av myndighet slik som foreslått av disse partier er vesentlige og fundamentalt viktige. Disse medlemmer vil vise til at uten å sette fylkeskommunen i førersetet på så vesentlige punkter, vil ikke den foreslåtte reformen kunne bidra med noe nytt og vesentlig.

7. FYLKES- OG KOMMUNEINNDELING

7.1 Sammendrag

7.1.1 Fylkesinndelingen

Regjeringen ønsker å stimulere til *frivillige* fylkes-sammenslåinger. Mange oppgaver og utfordringer overskrider fylkesgrensene. I alle landsdeler finnes det eksempler på at fylkesinndelingen deler opp større sammenhengende områder, noe som vanskeliggjør samordning av areal-, utbyggings- og transportpolitikk. Dette bidrar blant annet til å svekke mulighetene for en effektiv kompetanse- og ressursutnyttelse i regionen som helhet.

Regjeringen mener at kommuner og fylkeskommuner på selvstendig grunnlag og ut fra de oppgaver de skal løse, må vurdere om dagens inndeling er hensiktsmessig. For fylkeskommunenes del må denne vurde-

ringen også gjøres på bakgrunn av at Regjeringen nå legger opp til å styrke fylkeskommunens regionalpolitiske rolle.

Regjeringen foreslår at fylkeskommuner som ønsker å slå seg sammen skal få full dekning av nødvendige engangskostnader og utgifter til eventuelle utredninger og folkehøringer, og at de skal få beholde eventuelle effektivitetsgevinster. Det foreslås også å nedsette et rådgivende utvalg for å bistå fylkeskommunene i prosessene.

7.1.2 Kommuneinndelingen

Kommunikasjonsutbyggingen og endringer i bosettingsmønsteret har medført et stort antall uhensiktsmessige avgrensninger av mange kommuner. Vurdert ut fra de lokale tilgjengelighetsforhold berører dette et flertall av dagens kommuner. Videre har befolkningsutviklingen og endringene i bosettingsmønsteret medført store variasjoner i kommunenes befolkningsgrunnlag internt i fylker og mellom landsdeler. De fremtidige endringene i befolknings- og bosettingsmønstrene vil de fleste steder forsterke disse ubalansene.

7.1.3 Mål for kommuneinndelingen

For å få sterkere kommuner som er i stand til å ta på seg flere oppgaver, er det fra 2001 innført et såkalt "inndelingstilskudd" som skal stimulere til frivillige kommunesammenslåinger, jf. St.prp. nr. 62 (1999-2000) Om kommuneøkonomien for 2001.

For å gi kommunene en forutsigbarhet med hensyn til sin fremtidige økonomi, foreslår Regjeringen i Ot.prp. nr. 41 (2000-2001) Om lov om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser, å lovfeste inndelingstilskuddet.

Regjeringen foreslår videre i Ot.prp. nr. 41 (2000-2001) å lovfeste at kommuner som slår seg sammen skal få delvis statlig kompensasjon for engangskostnader som er direkte knyttet til sammenslåingsprosessen.

7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, viser til Regjeringens vurderinger og har spesielt merket seg at Kommunal- og regionaldepartementet vil nedsette et rådgivende utvalg for å bistå fylkeskommunene ved frivillige sammenslåinger. Flertallet slutter seg til dette.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at Oppgavefordelingsutvalget tilrådte en fylkesinndeling på 10-15 enheter. Disse medlemmer vil understreke at en reduksjon i antall fylker må komme som et resultat av frivillig sammenslutning av dagens fylkeskommuner.

Disse medlemmer vil peke på at dette innebærer at endringer i kommunestrukturen ikke skal omfatte kommuner hvor kommunestyret eller innbyggerne ved folkeavstemning, har gått imot kommunesammenslutning.

8. REGIONAL STATSFORVALTNING - OPPGAVER OG ORGANISERING

8.1 Sammendrag

Regional statsforvaltning er sentral i gjennomføringen av nasjonal politikk, og er et virkemiddel i statens styring av kommunesektoren. Også i omfang er regional stat en betydelig del av offentlig forvaltning. Fornyelse av regional statsforvaltning er av den grunn en sentral del av Regjeringens reform av ansvars- og oppgavefordelingen.

Regjeringen ønsker en regional statsforvaltning som er samordnet, effektiv og tydelig. Regional stat må organiseres slik at statens så vel som innbyggernes, næringslivets og kommunesektorens behov imøtekommes. Organiseringen av regional statsforvaltning må legge til rette for en effektiv bruk av ressurser på alle tre forvaltningsnivå.

Regjeringen ønsker å redusere den statlige detaljstyringen av kommunesektoren, og gi fylkeskommunene økt ansvar for samfunnsutviklingen i regionen. Det betyr at det også må gjøres endringer i regional statsforvaltnings organisering, oppgaver og virkemåte. Det understrekes at det samtidig må tas hensyn til verdiene knyttet til rettssikkerhet og et likeverdig tjenestetilbud i alle deler av landet.

Regjeringen vil foreta en gjennomgang av regional statsforvaltning innenfor rammen av det løpende arbeidet med fornyelse av offentlig sektor. Hensikten med gjennomgangen er å fastsette prinsipper og gjennomføre tiltak som kan bedre kostnads- og formåleffektiviteten i regional statsforvaltning.

Kommunesektoren har i mange sammenhenger hevdet at staten på regionalt nivå er sektorisert, utydelig og i mange tilfeller gir motstridende styringssignaler. Regjeringen ønsker å samordne statens styring av kommunesektoren bedre, og foreslår av den grunn å integrere fylkeslegen og statens utdanningskontor i fylkesmannsembetet.

De foreslåtte endringene i oppgavefordelingen og organiseringen på regionalt nivå, vil styrke og samtidig legge til rette for å videreutvikle fylkesmannens rolle som rettssikkerhetsinstans. Fylkesmannen vil på regionalt nivå være en garantist for at innbyggerne mottar de tjenester og behandles på den måten som de etter loven har krav på, og at kommuner og fylkeskommuner overholder lover og regelverk.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til beskrivelsen av den regionale statsforvaltnings organisering, oppgaver og virkemåter framover. Komiteen slutter seg til målet om en samordnet, effektiv og tydelig regional statsforvaltning og er således enig i at gjennomgangen av forvaltningen rettes inn mot de fire målene Regjeringen har skissert og redegjort for; nemlig bedre organisering av regional statsforvaltning, styrket samordning, videreutvikling av fylkesmannens rolle som rettssikkerhetsinstans og økt effektivisering av virksomhetene.

Komiteen peker på at Oppgavefordelingsutvalget tilrådde å integrere fylkeslegen og statens utdanningskontor i fylkesmannsembetet av hensyn til bruker-vennlighet, rettssikkerhet, effektivitet og en samordnet og enhetlig behandling av kommunesektoren. Komiteen har merket seg at kommunene og fylkeskommunene i høringsrunden har sagt seg enige. Komiteen støtter således Regjeringens tilråding om en slik integrering. Komiteen legger vekt på at slik integrering vil effektivisere organiseringen av regional statsforvaltning og ikke minst være forenklende for brukerne av offentlige tjenester.

Komiteen mener videreutviklingen av fylkesmannens rolle som rettssikkerhetsinstans er viktig og viktig. Det er svært viktig at det finnes en garantist for at innbyggerne mottar de tjenester og behandles på den måten som de etter loven har krav på, og at kommuner og fylkeskommuner overholder lover og regelverk. Komiteen vil peke på at når ansvaret for klagebehandling samles hos fylkesmannen vil det bli enklere for innbyggerne å orientere seg i forvaltningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, er enig i Regjeringens vurdering av at forslaget vil videreutvikle fylkesmannen som samordningsinstans overfor kommunesektoren.

Flertallet viser til Regjeringens forbehold om at den før gjennomgangen er foretatt, vil være tilbakeholden med å etablere nye selvstendige enheter på regionalt nivå, dette slutter flertallet seg til.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener fylkesmannsembetet kan reduseres i forhold til i dag. Ikke bare gjennom å flytte oppgaver til andre forvaltningsnivå, men først og fremst gjennom å forenkle lover og regelverk slik at behovet for veiledning og hjelpearbeid overfor kommunene blir mindre. Disse medlemmer vil understreke at fylkesmannen som klageinstans skal utøve legalitetskontroll, ikke skjønnsutøvelse.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet mener at den regionale statsforvaltningens oppgaver bør være tilsyns- og kontrolloppgaver, samt veiledning i forhold til lover og regelverk. Disse medlemmer mener at utøvende oppgaver må overføres til regionnivået.

Disse medlemmer mener den regionale statsforvaltningen må samles under ledelse av statens øverste embetsmann i regionen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at det er fylkeskommunene som folkevalgt organ som skal ha samordningsrollen på regionalt nivå. Fylkesmannen skal innenfor dette samarbeidet koordinere og samordne statens innspill og agering. Dette medlem vil vise til at uten å sette fylkeskommunen i førsetet på så vesentlige punkter, vil ikke den foreslåtte reformen kunne bidra med noe nytt og vesentlig.

9. ANDRE FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPGAVEFORDELINGEN

9.1 Sammendrag

Oppgavefordelingsutvalget hadde en rekke tilråding-ger angående enkeltspørsmål om oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene som ikke er knyttet til organiseringen av det regionale nivå. I meldingen beskrives tilrådingene angående slike enkeltspørsmål, og berørte departementers vurdering og oppfølging av disse. Også ansvaret for lys langs veier beskrives i kapitlet. Denne saken ble ikke omtalt av utvalget, men Regjeringen mener at ansvarsforholdene for lys langs veier bør presiseres og avklares.

Regjeringen ønsker å fornye offentlig sektor gjennom å desentralisere oppgaver og myndighet til kommunene. Oppgaver kan desentraliseres fra staten, enten sentralt eller regionalt, eller fra fylkeskommunen. Parallelt må kommunene gis myndighet til å løse eksisterende oppgaver på den måten de måtte ønske innenfor nasjonalt optrukne rammer.

I meldingen presenteres berørte departementers vurdering og oppfølging av Oppgavefordelingsutvalgets tilråding om andre spørsmål om oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene på følgende områder:

- Samferdselssektoren
- Miljøvernsektoren
- Landbrukssektoren
- Arbeid, trygd og sosial
- Helse- og sosialsektoren
- Opplæringssektoren
- Justissektoren
- Kultursektoren
- Barnevern og barnehager

9.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det i kap. 9 i meldingen finnes en beskrivelse av Regjeringens arbeid med desentralisering av oppgaver til kommunene. Flertallet viser til innledende merknader hvor en slutter seg til prinsippet om desentralisering til kommunene, og vil her kort kommentere noen av de forholdene som nå er under vurdering.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, viser til det pågående arbeidet med desentralisering av oppgaver innen miljøvern. Her går Regjeringen gjennom oppgaver kommunene kan få ansvar for og oppgaver som fortsatt bør ligge på statlig nivå. Dette flertallet slutter seg til Regjeringens vurderinger og forutsetter at kommunene får flere oppgaver for å stimulere til lokal forankring, økt kunnskap, forståelse og aksept for viktige miljøvernpolitiske oppgaver, både hos besluttsende organer og hos befolkningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til arbeid innen landbrukssektoren og støtter opp om de målene Regjeringen her legger til grunn, herunder styrking av den landbrukspolitiske dialogen med kommunene, målet om større engasjement i kommunene om landbrukspolitiske spørsmål, økt ansvar og mer handlingsrom, enklere forvaltning og administrasjon av virkemidlene og gode og rasjonelle kontroll- og styringstiltak overfor kommunene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, og Fremskrittspartiet, forutsetter en overføring av flest mulig oppgaver til kommunene i tråd med de mål Regjeringen har skissert i meldingen. Flertallet viser til det som er sagt overfor om dette samt formuleringer om dette hentet fra Regjeringens langtidsprogram.

Komiteen er opptatt av Oppgavefordelingsutvalgets anbefalinger om å gi arbeidsmarkedsetaten, trykdeetaten og den kommunale sosialtjenesten en klar forpliktelse til å delta i etablering og drift av offentlige servicekontorer, og støtter Regjeringens mål om at det i løpet av 2003 skal være etablert slike offentlige servicekontorer i alle landets kommuner.

Komiteen har spesielt merket seg at Regjeringen ikke tilrår å endre navnet i ordningen med pasientombud og slutter seg til dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, viser til det pågående arbeidet innen opplæringssektoren og slutter seg til de mål og vurderinger Regjeringen gjør rede for i meldingen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til egne forslag i budsjettene om en offensiv skolesatsing og til Dokument nr. 8:109 (2000-2001) forslag fra Sosialistisk Venstreparti om en handlingsplan for økt satsing på grunnskolen i en 4-års periode.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er enig i at oppgaver på miljøsektoren skal overføres fra fylkesmannen til kommunene og mener det kan gjøres i en større utstrekning enn det som skisseres så langt i innstillingen. Disse medlemmer forutsetter at kommunene får overført ressurser som gjør det mulig å løse disse oppgavene. Disse medlemmer viser til at departementet skriver at Miljøverndepartementet nå skal gjennomgå kommunenes inntektsmulighet i miljøarbeidet. Disse medlemmer vil advare mot at overføringen av oppgaver til kommunene skal ledsages av nye avgifter eller gebyrer.

Disse medlemmer vil vise til at de generelt mener at langt flere av dagens fylkeskommunale oppgaver kan overføres til kommunene. Disse medlemmer mener det ikke er naturlig fremover å la de

minste kommunene i Norge være dimensjonerende for hvilke oppgaver de større kommunene kan løse. Det kan ikke være slik at det skal være Utsira kommunes evne til å løse oppgaver som skal være bestemmende for hvilke oppgaver Bergen kommune skal ha. Disse medlemmer mener derfor vi må utvikle oss mot modeller hvor enkelt kommuner kan ha ansvar for flere oppgaver enn andre har - hvis flertallet ikke ønsker å legge ned fylkeskommunen.

Disse medlemmer mener derfor at hvis fylkeskommunen opprettholdes, så bør det være mulig for kommuner å overta oppgaver lagt til fylkeskommune gjennom forsøksordninger og eventuelt senere på permanent basis. Disse medlemmer mener at fylkeskommunen ikke kan ha vetorett mot slike forsøk. Det må først og fremst være kommunenes initiativ og departementet som vurderer rammene økonomi og organisering.

Disse medlemmer har registrert at 11 ordførere i Vestfold ønsker at det gjennomføres en folkeavstemning om avvikling av fylkeskommunen i Vestfold. Forutsatt befolkningens tilslutning, kan kommunene i Vestfold i en forsøksperiode overta fylkeskommunens arbeidsoppgaver og etablere frivillige samarbeidsordninger mellom kommunene. Disse medlemmer mener dette ville være et spennende prosjekt, som forutsatt tilslutning i befolkningen, bør kunne utprøves. Et slikt forsøk må ha en tidsramme på minimum 10 år for reelt å kunne vurdere virkningene av forsøket.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen praktisk iverksette forsøk med å overlate fylkeskommunens oppgaver til kommunene og avvikle fylkeskommunen hvis et flertall av befolkningen og kommuner i et fylke ønsker å delta i et slikt forsøk."

10. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

10.1 Sammendrag

Det er nødvendig å skille mellom to faser når det gjelder økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene i meldingen. Første fase er knyttet til selve gjennomføringen av forslagene, mens den andre og viktigste fasen gjelder de langsiktige virkningene av forslagene. I dette kapitlet omtales ikke økonomiske og administrative konsekvenser for fylkeskommunene av Regjeringens forslag om å statliggjøre spesialisthelsetjenesten.

10.1.1 Økonomiske og administrative konsekvenser av omstillingen

Omstilling i tråd med Regjeringens forslag vil kreve ressurser til gjennomføringen av endringene. Utgiftene vil være knyttet både til overføring av oppgaver og ansvar mellom forvaltningsnivåene, og til integrering

av statens utdanningskontor og fylkeslegeembetene i fylkesmannsembetene. Videre vil det være omstillingskostnader knyttet til eventuelle frivillige endringer i fylkesinndelingen. Dette er engangsutgifter i forbindelse med omstilling til nye enheter.

10.1.2 Langsiktige økonomiske konsekvenser

Redusert statlig styring: Både for staten og kommunesektoren vil Regjeringens mål om å redusere statens styring medføre administrative og økonomiske besparelser. For staten vil besparelsene være knyttet til at mindre ressurser benyttes til å utarbeide og følge opp ulike styringsinstrumenter, for eksempel øremerkede tilskudd og statlige handlingsplaner. Regjeringen mener videre at det er samordningsgevinster og administrative besparelser å hente ved at statens utdanningskontorer og fylkeslegeembetene integreres i fylkesmannsembetene.

For kommunesektorens del vil effektivitetsgevinstene være knyttet til to forhold. Kommunesektoren vil kunne bruke mindre administrative ressurser på å imøtekomme statlige krav om for eksempel utarbeidelse av handlingsplaner, dokumentasjon i forhold til øremerkede tilskudd og rapportering. Videre vil kommunesektorens økte frihet gi den muligheter til å tilpasse tjenestene til lokale forhold og foreta ønskede prioriteringer mellom sektorer. Både ut fra et lokalt perspektiv og ut fra nasjonaløkonomiske hensyn er de uheldige effektene på prioriterings- og kostnadseffektiviteten av statens styring i dag bekymringsfull.

Mulige administrative stordriftsfordeler på regionalt nivå: Det er vanskelig å gi anslag på de mer langsiktige økonomiske og administrative konsekvensene av endringer i fylkesinndelingen, da slike endringer vil være et resultat av hvilke regionale initiativ og beslutninger som blir tatt.

Imidlertid vil sammenslåinger til større administrative enheter kunne gi stordriftsfordeler både innenfor den sentrale administrasjonen og innenfor tjenesteytingen.

Endringer i oppgavefordelingen: Det er vanskelig å måle de samfunnsøkonomiske konsekvensene av forslagene når det gjelder regionale utviklingsoppgaver. Regjeringen mener imidlertid at forslagene vil legge til rette for en mer effektiv ressursbruk.

10.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, viser til redegjørelsen for de økonomiske og administrative konsekvensene av de forslagene som ligger i meldingen. Flertallet har spesielt merket seg at en viktig konsekvens av omleggingene som nå foreslås er at ressurser vil frigjøres fra administrasjon til produksjon. Veksten i offentlig sektor gjør oss avhengig av økt tilgang på

arbeidskraft og dermed er det viktig at det ryddes plass for økt innsats på de områder behovet er størst.

Flertallet viser til at beregninger av de økonomiske konsekvensene vil bli gjort i forbindelse med nødvendige oppfølgingsproposisjoner til Stortinget. Flertallet vil understreke at staten forplikter seg til å dekke alle nødvendige kostnader som oppstår i forbindelse med sammenslåingsprosesser i fylkeskommunene.

Flertallet slutter seg til tidsplanen det legges opp til i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til de omfattende endringer som foreslås i fordelingen av oppgaver mellom stat, fylker og kommuner. Disse endringene vil måtte medføre betydelige endringer også i finansiering og rammeoverføringer for kommunene. Nye oppgaver betinger nye ressurser. Selv om det antas at reformen også vil kunne frigi administrative ressurser i kommuner og fylker, er det liten tvil om at de nye oppgavene vil innebære et betydelig ressursbehov. Etter disse medlemmers vurdering vil dette kreve en gjennomgang av finansieringssystemet og rammeoverføringsordningen i forhold til kommunene. Nye indikatorer som omfatter samferdsel, miljø og landbruk må innarbeides, og gis en vektning i rammeoverføringssystemet som innebærer at oppgavene blir fullfinansiert på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Disse medlemmer ber Regjeringen legge et opplegg for endringer i rammeoverføringssystemet fram for Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet foreslår både avvikling av fylkeskommunen og avvikling av fylkesplanarbeidet. Dette vil gi personellmessige og økonomiske besparelser. Både direkte og indirekte vil dette gi besparelser både i offentlig og privatsektor, særlig på lang sikt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til Dokument nr. 8:05 (1999-2000) og andre forslag fra Fremskrittspartiet angående de store potensielle innsparingene som en opphevelse av fylkeskommunene som forvaltningsledd kan gi, hovedsakelig gjennom reduserte utgifter til et overflødig og lite smidig byråkrati. Disse medlemmer vil også vise til Fremskrittspartiets mange tidligere merknader og forlag i løpet av inneværende stortingsperiode om innsparingspotensialet i kommunesektoren, gjennom effektivisering, rasjonalisering og konkurranseutsetting.

11. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen om å overføre ansvaret for investeringer og vedlikehold av riksveger til fylkeskommunene.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen integrere vegkontorene i fylkenes samferdselsetat slik at vi får en felles samferdsel- og vegetat.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en distriktpolitisk strategi for Arbeidsmarkedsetaten.

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen iverksette forsøk hvor kommuner som ønsker det kan få overta ansvaret for kollektivtrafikk og tilhørende midler.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen iverksette en reform med avvikling av fylkeskommunen.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i kommuneloven som gjør det mulig for kommuner å velge å sette ut revisjonsarbeidet i kommunen til private revisjonsfirma.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen utrede en omlegging av regnskapsprinsippet for kommuneregnskapet i retning av en resultatorientert regnskaps- og budsjettføring. Det bør i det videre arbeid også gjennomføres forsøk i enkelte kommuner med omlegging av regnskapsprinsipp.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen endre mandatet til planlovutvalget slik at ny plandel i plan- og bygningsloven baseres på at fylkesplanlegging avvikles.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen utvikle forslag hvor enkeltkommuner og interkommunale samarbeidsorganer får overtatt rollen som regional utviklingsansvarlig, og dermed de virkemidler som tillegges fylkeskommunen knyttet til regional næringsutvikling.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen praktisk iverksette forsøk med å overlate fylkeskommunens oppgaver til kommunene og avvikle fylkeskommunen hvis et flertall av befolkningen og kommuner i et fylke ønsker å delta i et slikt forsøk.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen innvilge forsøk med at kommuner overtar ansvaret for videregående skoler hvis enkeltkommuner ønsker dette.

Forslag fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen sette minimumskrav til at kommuner og fylkeskommuner innehar nødvendig landbruksfaglig kompetanse i forbindelse med gjennomføringen av reformen.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen sette minimumskrav til at kommuner og fylkeskommuner innehar miljøfaglig kompetanse i forbindelse med gjennomføringen av reformen.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen sikre initiativrett og innsigelsesrett for fylkesmannen i arealspørsmål, herunder plansaker og vernesaker i forbindelse med overføringen av ansvar for miljø saker og landbrukssaker til fylkeskommunen. For landbruket vil denne retten også måtte omfatte jordlov og konsesjonslov.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at fylkeskommunen får koordineringsansvaret for kompetansereformen.

Forslag 16

Stortinget ber Regjeringen utrede og legge frem forslag om å flytte Aetats oppgaver når det gjelder kompetanseheving, opplæring og tiltaksvirksomhet til fylkeskommunen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen foreta en større gjennomgang av lovverket på miljø- og naturvernområdet for å forsterke den nasjonale politikken og ansvaret for miljø og natur.

Forslag 18

Stortinget ber Regjeringen trekke midlene til kollektivtrafikken ut av de generelle rammeoverføringene. Midlene legges inn i en rammeoverføring der kollektivmidler, midlene til investering, drift og vedlikehold på riksveger og fylkesveger og kjøp av regional og lokal togtrafikk samlet overføres til fylkeskommunen som en sum. Det gis full frihet for fylkeskommunen til å prioritere innenfor ramma.

Forslag 19

Stortinget ber Regjeringen utrede og legge fram forslag om desentralisering av SNDs fylkeskontor til den nye fylkeskommunen.

12. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringen videreføre tidligere vedtak om et forsøk med frikommuneforsøk med stor fri-

het fra sektorregelverket som styrer kommunene, i tråd med merknadene fra komiteens flertall.

II

St.meld. nr. 31 (2000-2001) - om kommune, fylke, stat - en bedre oppgavefordeling - vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 5. juni 2001

Berit Brørby
leder og ordfører

Erna Solberg
sekretær